

The background of the entire page is a green and black camouflage pattern. Two white rectangular boxes with black borders are centered on the page, containing the title and subtitle respectively.

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК КОМАНДИРА

**КЕРІВНИЦТВО З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ
САМОРОБНИМ ВИБУХОВИМ ПРИСТРОЯМ**

Навчальний центр «Партнерство заради миру»

КЕРІВНИЦТВО З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ САМОРОБНИМ ВИБУХОВИМ ПРИСТРОЯМ

Київ 2014

**КЕРІВНИЦТВО З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ САМОРОБНИМ
ВИБУХОВИМ ПРИСТРОЯМ. МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ КОМАНДИРА ВЗВОДУ (ВІДДІЛЕННЯ)**

Анотація: у посібнику представлені тактика, технічні прийоми та процедури у середовищі з підвищеною загрозою застосування саморобних вибухових пристроїв під час засідок повстанськими групами (незаконними збройними формуваннями).

ЗМІСТ:

Розділ 1

1.1.Сучасні тенденції проведення операцій із підтримання миру

1.1.1.Характеристики асиметричного середовища та принципи протидії повстанцям (НЗФ)

1.1.2.Роль військових у боротьбі із повстанським рухом

1.1.3.Ідеологія та джерела підтримки повстанців (НЗФ)

1.1.4. Особливості, які необхідно знати під час виконання завдань у умовах асиметричного середовища

1.2.Принципи захисту військ в асиметричному середовищі з підвищеною небезпекою застосування саморобних вибухових пристроїв

1.2.1. Наступальний характер дій

1.2.2. Постійне відстеження тактичної обстановки

1.2.3.Уникнення шаблонних дій підрозділів

1.2.4. 360° кругова охорона та оборона

1.2.5. Дотримання безпечної відстані

1.2.6. Підтримання тактичного розосередження

1.2.7. Використання характеристик броньованої техніки

1.2.8. Використання технологій електромагнітних засобів протидії СВП

РОЗДІЛ 2

2.1. Небезпека застосування саморобних вибухових пристроїв

2.1.1. Основні складові, типи та принципи приведення у дію саморобних вибухових пристроїв

2.1.2. Класифікація вибухових речовин

2.1.3. Детонатори

30

2.1.4. Замикачі

31

2.2. Індикатори наявності саморобних вибухових пристроїв (характеристики потенційно небезпечної ділянки місцевості)

2.2.1. Крутий поворот

2.2.1. Різкі підйоми чи спуск

2.2.3. Мости (каналізаційні чи водопропускні труби та проходи)

2.2.4. Ділянки звуження доріг

2.2.5. М'який ґрунт

РОЗДІЛ 3

3.1. Порядок проведення обшуку за методом 5/25

3.1.1. Основні принципи та порядок проведення обшуку за методом 5/25

3.1.2. Проведення обшуку на відстані 0м. (Обшук по периметру та під транспортним засобом)

3.1.3. Проведення обшуку 5м. (Обшук місцевості на відстані 5м від транспортного засобу)

3.1.4. Проведення обшуку 25м. (Обшук місцевості на відстані 25м від транспортного засобу)

3.1.5. Основні принципи, методи та порядок проведення обшуку потенційно небезпечної ділянки місцевості

РОЗДІЛ 4

4.1. Тактика протидії засідкам незаконних озброєних формувань із застосуванням саморобних вибухових пристроїв

4.2. Тактика дій підрозділу під час засідок незаконних збройних формувань із застосуванням саморобних вибухових пристроїв без пошкодження техніки

Вступ

Аналіз досвіду участі військових підрозділів у миротворчих операціях та операціях із підтримання миру показує, що саморобні вибухові пристрої стали одним із основних видів зброї, яку використовують повстанські групи (незаконні збройні формування) для організації та здійснення засідок та інших терористичних актів. Відповідно до статистики, яка ведеться провідними країнами світу, близько 60% загиблого та пораненого особового складу військових підрозділів стали жертвами застосування саморобних вибухових пристроїв. З цієї причини підготовка військових підрозділів з питань протидії саморобним вибуховим пристроям набула особливої актуальності.

У цьому методичному посібнику дається інформація про типи, складові та будову саморобних вибухових пристроїв, принципи приведення їх у дію, даються характеристики потенційно небезпечних ділянок місцевості, які використовуються при організації та проведенні засідок. У посібнику описуються особливості дій повстанських груп (незаконних збройних формувань) та даються визначення сучасного асиметричного середовища, в якому проводяться операції з підтримання миру. Також надається інформація про порядок організації та проведення операцій на техніці, проведення пошукових операцій, порядок дій особового складу підрозділу після виявлення саморобного вибухового пристрою та дій під час засідок повстанських груп (незаконних збройних формувань) із застосуванням саморобних вибухових пристроїв та стрілецької зброї з урахуванням особливостей асиметричного середовища, а також про тактичні прийоми в умовах підвищеної загрози застосування саморобних вибухових пристроїв, які базуються на вмінні особового складу підрозділу практично застосовувати принципи захисту військ.

РОЗДІЛ 1

1.1. Сучасні тенденції проведення операцій із підтримання миру.

У цьому розділі подаються основні характеристики асиметричного середовища проведення операцій з підтримання миру, визначення повстанських груп (незаконних збройних формувань, надалі – НЗФ), ознайомлення із методами їх дій та шляхами досягнення мети. Основною метою є надати інформацію про особливості проведення операцій з підтримання миру в середовищі дій повстанських груп (НЗФ) та важливість уміння практичного застосування принципів захисту військ особовим складом військового підрозділу.

1.1.1. Характеристики асиметричного середовища та принципи протидії повстанцям (НЗФ).

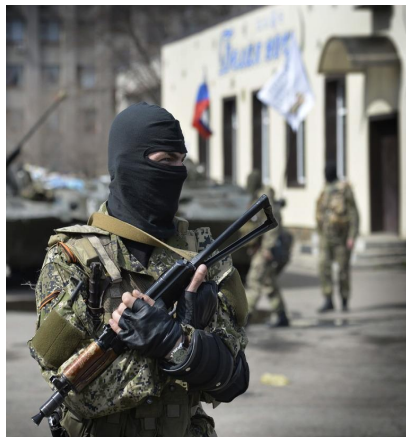

Фото 1, 2. Середовище дій повстанців

Для успішної підготовки та виконання завдань у операціях із підтримання миру надзвичайно важливим для військовослужбовців є розуміння ними принципової різниці тактики та методів проведення звичайних операцій та тактики дій у сучасних військових конфліктах.

Фото 3. Вибухові засоби дій повстанців

Традиційна бойова підготовка підрозділів орієнтована на звичайне середовище, яке передбачає участь у конфлікті урядових збройних формувань (підрозділів) на певній території. Визначальну роль у

звичайних військових конфліктах відіграють збройні сили ворогуючих сторін. Вплив інших факторів (економічних, соціальних), цивільного та інформаційного середовища на проведення операції є незначним. За оцінкою фахівців армій провідних країн світу, в період з 1945 року (кінець другої світової війни) до сьогодні приблизно 12% збройних конфліктів у світі можна віднести до класу звичайних (конвенційних). Фактична відмова від конвенційних методів проведення військових операцій зумовлена низкою факторів, зокрема, впливом системи глобальної безпеки, глобалізації суспільства, наявності зброї масового ураження та інших.

На сучасному етапі одним з визначальних факторів проведення операцій з підтримання миру є дії повстанських груп (НЗФ), що характеризують новітнє асиметричне середовище, і це необхідно враховувати під час планування та виконання військовими підрозділами завдань за призначенням. Тому, основні труднощі та проблеми полягають у неготовності особового складу виконувати поставлені завдання із причини нерозуміння особливостей асиметричного середовища.

У цьому розділі ми розглянемо характеристики та особливості сучасних умов проведення операцій з підтримання миру в комплексному (асиметричному) середовищі з урахуванням ролі повстанських груп (НЗФ) у збройній та політичній боротьбі та їхніх дій не тільки у військовій, а також у політичній, економічній, соціальній, інформаційній та інфраструктурній сферах, і як це впливає на виконання завдань на тактичному рівні. Також розглянемо роль та вплив цивільного населення на операції з підтримання миру та безпеки.

Що таке повстанський рух?

Повстанський рух – це організовані дії (заколот), метою яких є повалення діючого конституційного уряду за

допомогою перевороту і військового конфлікту шляхом застосування зброї, організації збройних конфліктів та терористичних актів. Іншими словами, повстанський рух – це організована, тривала за часом політична та військова боротьба незаконних збройних формувань, яка проводиться із метою послаблення легітимності діючої влади шляхом встановлення незаконного політичного та військового контролю на визначених територіях¹.

Таким чином, повстання – це боротьба незаконних збройних формувань із урядовими силами. Повстанці використовують позицію міжнародної спільноти, політичні важелі, засоби масової інформації, а також насилля для знищення політичної легітимності діючої влади і побудови нового політичного устрою. Прикладом такого типу боротьби можуть бути події від Американської революції до ситуації в Іраку. Методи, які використовують повстанці, досить різноманітні: від терористичних актів до використання медіа простору, як засобу впливу на формування суспільної думки. Які б засоби та методи не використовували повстанці, вони слугують для досягнення ідеологічних та політичних цілей.

До повстанських груп відносяться релігійні та політичні рухи зі специфічними цілями. Основними методами досягнення цілей незаконними збройними формуваннями є застосування тактики асиметричного ведення бойових дій, партизанського руху, терористичних актів, що має безпосереднє відношення до збройних та політичних конфліктів у тій чи іншій країні.

Що таке протидія повстанському руху?

Міністерство оборони США визначає протидію повстанському руху як «військові, невійськові, політичні,

¹Польовий статут ЗС США 3-24 (JP 1-02 2008) стор.13.

економічні, психологічні і гуманітарні засоби», що використовуються владою для знешкодження повстанців.

Провідні країни світу використовують широкий спектр національних можливостей для протидії повстанському руху. Військові формування також беруть участь у цих заходах, використовуючи звичайні сили в комбінації з силами спеціальних операцій з метою підвищення рівня безпеки та зменшення напруги в зоні конфлікту.

1.1.2. Роль військових у боротьбі із повстанським рухом.

Застосування військових підрозділів є найбільш ефективним на початковій фазі боротьби з повстанцями. Вони відіграють роль підтримки політичних та економічних заходів, що втілюються з метою підвищення ефективної роботи та легітимності влади. Створення безпечного середовища для такого роду ініціатив є першочерговим завданням військових підрозділів. Іншими словами, військові підрозділи можуть створити безпечне середовище в зоні конфлікту та примусити місцеве населення до підпорядкування діючій владі, але вони не можуть досягнути політичного урегулювання ситуації, що вкрай необхідне для вирішення конфлікту².

Для встановлення безпечного середовища військові підрозділи додатково можуть бути задіяні для підтримки програм розвитку інфраструктури, надавати послуги із медичного забезпечення, виконувати обов'язки правоохоронних органів, або безпосередньо протидіяти повстанським групам. Надаючи широкий спектр застосуванню військових підрозділів, є важливим розуміння військовослужбовцями, як їх рішення та дії

²Польовий статут ЗС США FM 3-24 ст.103

можуть впливати на хід загального проведення операції, що проводиться з метою нівелювання легітимності повстанських груп в очах місцевого населення. Вирішальне значення в успішній боротьбі з повстанцями обмежене часом та вимагає спільних зусиль всіх учасників проведення операції.

Успішна боротьба з повстанцями досягається спільними зусиллями військових підрозділів, цивільних урядових (неурядових) організацій та органів центральної (місцевої) влади.

Зусилля повинні бути спрямовані не на знешкодження окремих повстанців чи повстанських груп, а на боротьбу із базовими основами повстанського руху.

1.1.3. Ідеологія та джерела підтримки повстанців (НЗФ).

Умовою існування повстанців (НЗФ) є лояльність місцевого населення до їх ідеалів та дій., Щоб частина місцевого населення пішла у опозицію до діючої влади, має бути переконлива причина або низка причин, наприклад, недостатній економічний рівень розвитку, обмеження основних свобод, корупція, етнічні та релігійні протистояння, присутність окупаційних сил. За цих умов повстанці мають змогу мобілізувати місцеве населення та використовувати його в своїх інтересах. Основними ознаками дій НЗФ є націоналізм, сепаратизм, релігія.

Джерела підтримки повстанців.

Зовнішніми джерелами підтримки можуть бути урядові та неурядові організації інших країн, які надають повстанцям (НЗФ) гроші, зброю, техніку, продукти харчування, а також здійснюють підготовку терористів, забезпечують радниками та інструкторами. Внутрішня

підтримка може бути активною і пасивною. Активна підтримка - це безпосередня підтримка та участь місцевого населення у різного роду акціях, що створює живий буфер між урядовими підрозділами та НЗФ, використання населення як основного джерела отримання інформації. Пасивна підтримка - це можливість вільного пересування та лояльність місцевого населення до дій НЗФ.

Зовнішні та внутрішні джерела підтримки повстанців можуть бути фінансовими, ідеологічними та у вигляді прямого забезпечення людськими та матеріальними ресурсами. Фінансова підтримка повстанців (НЗФ) забезпечується кримінальним шляхом та шляхом зовнішнього фінансового забезпечення. Основним методом НЗФ у досягненні своєї мети є організація та проведення терористичних актів. Використовуючи можливості безпосереднього контакту з місцевим населенням, засоби масової інформації та мережі Інтернет, вони мають безпосередній вплив на суспільну думку. НЗФ (терористичні групи) також мають безпосередній вплив на органи місцевого самоврядування, використовуючи такі засоби впливу як погрози (шантаж), насилля та зброя.

З урахуванням вищенаведеного розглянемо, у чому полягає принципова різниця проведення операцій у звичайному (конвенційному) та асиметричному середовищах (Схема1).

Конвенційні операції		Підхід до боротьби з повстанцями	
Маневр			У політичній сфері
Вогнева підтримка			У військовій сфері
ППО			У економічній сфері
Мобільність			В соціальній сфері
Орієнтування на ворога			

Тилове забезпечення	та умови місцевості	Орієнтуванн я на цивільне населення	У сфері інфраструктури
Управління			
Розвідка			
Інформаційні операції			У інформаційній сфері

Схема 1. Принципова різниця конвенційних та асиметричних операцій

Визначальною силою у вирішенні збройних конфліктів звичайному (конвенційному) середовищі є військові, які планують та проводять операції. Простіше кажучи, ми плануємо використовувати танки, артилерію, повітряні сили тощо для успішного виконання поставлених завдань. Такі засоби можуть бути ефективними та виправданими, коли є чітко виражена ворогуюча сторона і вплив цивільного населення є мінімальним. У сучасному асиметричному середовищі центром впливу є цивільне населення. Тому використання тільки військових засобів є неефективним. Повстанці (НЗФ) усвідомлюють, що у цьому випадку існують інші засоби досягнення мети: економічні, політичні, соціальні, інформаційні та інфраструктурні, які і є ключем до успішного виконання завдань.

Запорукою успішних дій повстанців є слабкий уряд, невдоволене населення, сепаратизм. Необхідними умовами існування повстанських груп (НЗФ) є вразливе населення, можливість маніпулювання громадською думкою, недостатній урядовий контроль.

Основні засоби, які використовують терористичні угруповання.

Основними засобами, які використовують терористичні угруповання з метою отримання підтримки з боку місцевого населення є:

- створення альтернативи діючому уряду та органам місцевого управління, організація безпеки,

правосуддя та інших видів соціального захисту місцевого населення;

- забезпечення основних потреб місцевого населення (вода, продукти харчування, електропостачання, медичне забезпечення);

- мотивація довіри місцевого населення до своїх дій;

- примушення до співпраці частини місцевого населення шляхом погроз, нанесення збитків та іншими силовими методами;

- матеріальна мотивація місцевого населення різного роду економічними вигодами.

Слабкі сторони НЗФ.

Виділимо із переліченого вище слабкі сторони НЗФ. Необхідними умовами існування НЗФ є їх конфіденційність та залежність від зовнішньої підтримки та кримінальних дій частини місцевого населення. Зовнішня підтримка повстанців полягає у фінансовій підтримці та забезпеченні їх зброєю і боєприпасами, які вони не можуть виготовити власними силами. Внутрішня підтримка полягає у лояльності місцевого населення до повстанців, надання можливостей для їх базування на визначених територіях та забезпечення НЗФ людськими ресурсами. Поповнення людських втрат НЗФ є обмеженим, тому вони діють невеликими групами, уникаючи безпосередніх контактів та арештів.

Терористичні групи, зазвичай, володіють обмеженим бойовим ресурсом. Тому, щоб зменшити ризик потенційних втрат вони припиняють контакт, у випадку якщо він переходить у інтенсивну фазу. Психологічні людські фактори (стрес, страх, відчуття небезпеки),

відсутність належних побутових умов також можна віднести до слабких сторін терористичних груп. Найбільш вразливою стороною НЗФ є залежність від цивільного середовища, в якому вони діють. Тому, одним із основних завдань сил безпеки є відокремлення повстанців від мирного населення та зменшення підтримки терористичних груп мирним населенням. Інші фактори вразливості - це слабкий технологічний розвиток, недосконала організація координації дій, зв'язку та безпеки місць дислокації НЗФ.

1.1.4. Особливості, які необхідно знати під час виконання завдань в умовах асиметричного середовища.

Надання пріоритету безпеці особового складу військового підрозділу зменшує його безпеку та збільшує втрати в умовах виконання завдань у асиметричному середовищі. Успіх виконання завдань досягається шляхом здійснення контролю зони відповідальності (патрулювання, організація роботи на стаціонарних та тимчасових блокпостах, заходи цивільного військового співробітництва). Надання переваги безпеці особового складу зменшує можливість контактів із цивільним середовищем та контролю зони відповідальності, що в свою чергу призводить до втрати контролю за ситуацією та збільшує можливості дій НЗФ.

За певних умов, відсутність реакції на дії НЗФ може бути правильною реакцією. НЗФ планують та проводять терористичні акти з метою змусити військові підрозділи реагувати на них та використати наслідки цього реагування у своїх цілях (дискредитація урядових сил в очах місцевого населення та світової спільноти). Якщо аналіз проведення операції показує доцільність не реагувати на певні дії терористичних груп, більш ефективною буде відсутність будь-якої реакції.

Застосування зброї особовим складом в умовах асиметричного середовища має бути максимально обмеженим та контрольованим, оскільки це може призводити до непередбачуваних втрат та інших помилок, що у свою чергу може бути трактовано, як брутальна поведінка, та використано пропагандою противника.

Існують також інші особливості, які потрібно брати до уваги під час планування та проведення операцій в умовах асиметричного середовища:

- тактика, яка є ефективною сьогодні, може бути неефективною завтра;
- тактика, яка є ефективною в одному регіоні, може бути неефективною в іншому;
- успішна тактика передбачає менше застосування сили та менші ризики для особового складу;
- найбільш важливі рішення приймаються на тактичному рівні;
- асиметричне середовище є непередбачуваним;
- планування і проведення операцій із підтримання миру є складним, оскільки немає визначеної тактики, яку б можна було використовувати в тій чи іншій ситуації.

1.2. Принципи захисту військ в асиметричному середовищі з підвищеною небезпекою застосування саморобних вибухових пристроїв.

Беручи до уваги особливості асиметричного середовища та умови виконання завдань в операціях з підтримання миру із підвищеною загрозою застосування саморобних вибухових пристроїв (далі – СВП), провідними країнами світу було розроблено принципи захисту військ. Ці принципи є ефективними і практично застосовуються в бойових операціях або операціях з підтримання миру, які підпадають під розділ 7 Статуту Організації Об'єднаних

Націй, «Примушення до миру». Загалом визначено 8 основних принципів захисту військ в умовах підвищеної загрози застосування саморобних вибухових пристроїв:

- наступальний характер дій;
- підтримання ситуативної обізнаності;
- уникнення шаблонних дій;
- 360° кругова охорона та оборона;
- дотримання безпечної відстані;
- підтримання тактичного розосередження;
- використання характеристик броньованої техніки;
- використання технологій електромагнітних засобів протидії СВП.

Знання та вміння практично застосовувати ці принципи під час виконання завдань є надзвичайно важливими та являються основною метою підготовки особового складу військових підрозділів у сфері протидії СВП.

1.2.1. Наступальний характер дій

Фото 4. Принципи захисту військ. Наступальний характер дій

Досвід проведення операцій з підтримання миру показує, що тактика уникнення прямого контакту або

швидкого залишення зони ураження є недієвою та неефективною. Надання пріоритету безпеці особового складу військового підрозділу зменшує її в умовах асиметричного середовища. З часом кількість та інтенсивність нападів на військові підрозділи збільшується і, відповідно, збільшуються втрати серед особового складу. Після проведення детального аналізу було розроблено перший принцип захисту військ під назвою «Наступальний характер дій», який визначає, що командир підрозділу має бути готовим до швидкої оцінки ситуації і за необхідності використати зброю відповідно до правил її застосування.

Особовий склад військового підрозділу має постійно вивчати та удосконалювати тактику боротьби з повстанцями (НЗФ) і бути готовим до будь-якого розвитку ситуації, включаючи засідки із застосуванням СВП та стрілецької зброї. Досвід боротьби з повстанцями (НЗФ) показує, що перемагає той, хто володіє ініціативою.

1.2.2. Постійне відстеження тактичної обстановки.

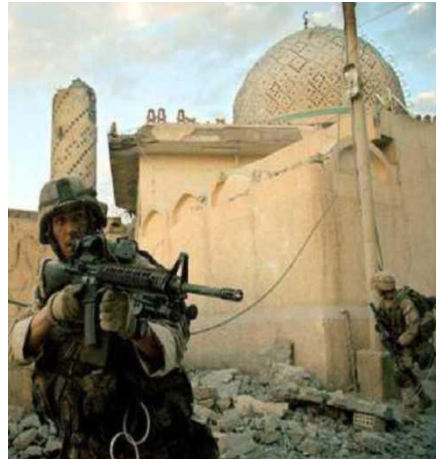

Фото 5. Принципи захисту військ. Постійне відстеження тактичної обстановки

Прихована тактика дій противника в асиметричному середовищі, особливо у населених пунктах, вимагає від особового складу військових підрозділів постійного підтримування пильності. Це є дуже важливим для правильного розуміння та оцінки ситуації і відповідності дій на випадок атаки (засідки). Особовий склад повинен вміти вчасно виявляти ознаки можливої загрози:

- ознаки (маркери, мітки) місць закладення СВП;
- відсутність типових або присутність нетипових подій (поводження місцевого населення);
- особи або пристрої (зокрема стаціонарні камери, безпілотні апарати тощо) які ведуть спостереження за допомогою фото- відеоапаратури, інші розвідні засоби.

Кожен військовослужбовець повинен спостерігати, розуміти та відповідно діяти. Основним завданням є не дати можливості повстанцям скористатися перевагами фактору несподіваності.

Необхідно:

- знати місця попередніх атак із застосуванням СВП;

- знати небезпечні місця можливих атак;
- зупинятися в населених пунктах, спілкуватися з місцевим населенням, налагоджувати стосунки;
- збирати інформацію та проводити брифінги після проведення патруля;
- аналізувати дані розвідки, найбільш ймовірні та найбільш небезпечні дії противника;
- роз'яснювати військовослужбовцям їх цілі та завдання, та на що необхідно звертати особливу увагу під час їх виконання.

1.2.3. Уникнення шаблонних дій підрозділів.

Фото 6. Принципи захисту військ. Уникнення шаблонних дій підрозділів

Спостереження і очікування – особливості тактики дій НЗФ. Метою їх спостереження та очікування є виявлення ваших шаблонних дій, тому обмежуйте свою передбачуваність у їх створенні. Якщо підрозділ буде виконувати завдання в один і той же час і без зміни маршрутів руху, це створить необхідні передумови для планування, підготовки та проведення засідки

незаконними збройними формуваннями із застосуванням СВП.

1.2.4. 360° кругова охорона та оборона.

Фото 7. Принципи захисту військ. 360° кругова охорона та оборона

Незаконні збройні формування діють у спільному середовищі з цивільним населенням, тому небезпека може виникнути миттєво. Дотримання постійної кругової оборони під час руху і під час зупинки (відпочинку) є необхідною вимогою під час виконання завдань. Використовуйте оптичні, електронні та інші засоби для спостереження. Координуйте дії із суміжними підрозділами. Завжди контролюйте потенційно небезпечні місця та ділянки місцевості, маршрути руху, перехрестя, мости, дренажні споруди.

1.2.5. Дотримання безпечної відстані.

Принцип дотримання безпечної відстані є більш актуальним і ефективним під час виконання завдань у межах населених пунктів. Потенційною небезпекою приведення в дію СВП можуть бути люди, автомобілі,

мопеди, велосипеди, торгівельні лотки, візки з продуктами та іншим майном.

Фото 8. Принципи захисту військ. Дотримання безпечної відстані

Співвідношення потужності вибуху та безпечної відстані:

Відстань	1м	5м	25м	20м	30м
Потужність вибуху($1/D^3$)	1	125	15 625	8 000	27 000
Щільність ураження($1/D^2$)	1	25	625	400	900

Зважаючи на співвідношення відстані до місця вибуху та його потужності, які наведені у таблиці вище, дотримуйтеся максимальної відстані від потенційної небезпеки під час патрулювання населених пунктів. Принцип ситуативної обізнаності є не менш важливим, оскільки постійне перебування серед місцевого населення

дає можливість більш оперативно виявити потенційну небезпеку та відповідно на неї реагувати.

1.2.6. Підтримання тактичного розосередження.

Фото 9. Принципи захисту військ. Підтримання тактичного розосередження

Підтримання тактичного розосередження під час руху зменшує ефективність ураження та пошкодження техніки та особового складу під час атаки із застосуванням СВП. Патруль має підтримувати постійну здатність вогневої підтримки. У випадку наявності електромагнітних засобів протидії СВП, техніка та особовий склад мають постійно знаходитися в межах їх дії. Це є особливо важливим у випадку загрози застосування СВП радіокерованої дії. Зменшуйте тенденцію скупчення людей та техніки під час руху і під час стоянки. Подивіться на фото 10 і відзначте для себе, чи дотримується особовий склад підрозділу принципу тактичного розосередження.

Фото 10. Принципи захисту військ. Приклад недотримання тактичного розосередження

1.2.7. Використання характеристик броньованої техніки.

Фото 11. Принципи захисту військ. Використання характеристик броньованої техніки

Індивідуальний захист та можливості броньованої техніки підвищують рівень безпеки особового складу, але принцип ситуативної обізнаності вимагає постійних контактів з місцевим населенням. Тому зупиняйтеся та спішуйтеся в населених пунктах, щоб спілкуватися з місцевим населенням та налагоджувати стосунки.

1.2.8. Використання технологій електромагнітних засобів протидії СВП.

Фото 12. Принципи захисту військ. Використання технологій електромагнітних засобів протидії СВП

Знайте технічні характеристики електромагнітних засобів протидії СВП, якщо вони встановлені на техніці. Електромагнітні засоби мають бути в увімкненому положенні відразу після виїзду з місця дислокації. Техніка та особовий склад повинні постійно перебувати у межах їх дії.

РОЗДІЛ 2

2.1. небезпека застосування саморобних вибухових пристроїв.

У цьому розділі ви ознайомитеся з основними складовими СВП, їх основними типами й елементами, принципами приведення у дію, основними характеристиками потенційно небезпечних ділянок місцевості, ознаками наявності СВП на місцевості та порядком доповіді при виявленні ознак СВП. При цьому важливим є розуміння і усвідомлення загрози використання СВП, а також знання тактичних і технічних прийомів і процедур, які використовують повстанські групи.

2.1.1. Основні складові, типи та принципи приведення у дію саморобних вибухових пристроїв.

Саморобний вибуховий пристрій – це пристрій, виготовлений з підручних матеріалів, який має в своєму складі вибухову речовину або запальну суміш, з різними типами замикачів. Його встановлюють з метою знищення, руйнування, нанесення матеріальної шкоди, деморалізації та створення нестабільної обстановки.

Чому терористи та терористичні організації використовують саморобні вибухові пристрої?

Доступність придбання різного виду товарів та продукції у магазинах, аптеках та на стихійних ринках дає виробнику вибухового пристрою можливість легко підібрати необхідні складові. До цих складових відносяться: хімічні добрива, медикаменти, кислоти, радіодеталі, елементи живлення та різноманітні контейнери (каструлі, каністри, балони для газу тощо).

Висока ефективність СВП полягає в тому, що неможливо або дуже важко простежити весь ланцюг - від збору складових до виготовлення СВП та приведення його

в дію. Результат та ефективність спрацювання СВП практично нічим не відрізняються від промислових вибухових пристроїв, а в деяких випадках СВП є навіть ефективнішими.

Склад СВП є постійним та складається з 5 основних компонентів:

- вибухова речовина;
- детонатор (електродетонатор, електричний запальник, хімічний детонатор, мінний універсальний підрильник, капсуль-детонатор);
- джерело живлення (акумуляторна батарея);
- замикач: (натискний, ваговий, радіокерований, електромагнітний, оптичний, сейсмічний, керований провідний, вогнева трубка);
- контейнер (каструля, каністра, труба, газовий балон, мішок тощо);

За методами приведення у дію СВП поділяються на 3 типи:

- некеровані – дії жертви або інші умови приводять у дію СВП самостійно;
- керовані – СВП приводиться в дію підрильником;
- таймер – СВП приводиться в дію з допомогою годинникового механізму.

Кожний пристрій є унікальним, тому військовослужбовці мають знати небезпеку у «обличчя», і знати принципову схему роботи пристрою.

Нижче подається принципова схема (див. сх.2), на якій показано, із яких частин складається і як працює СВП.

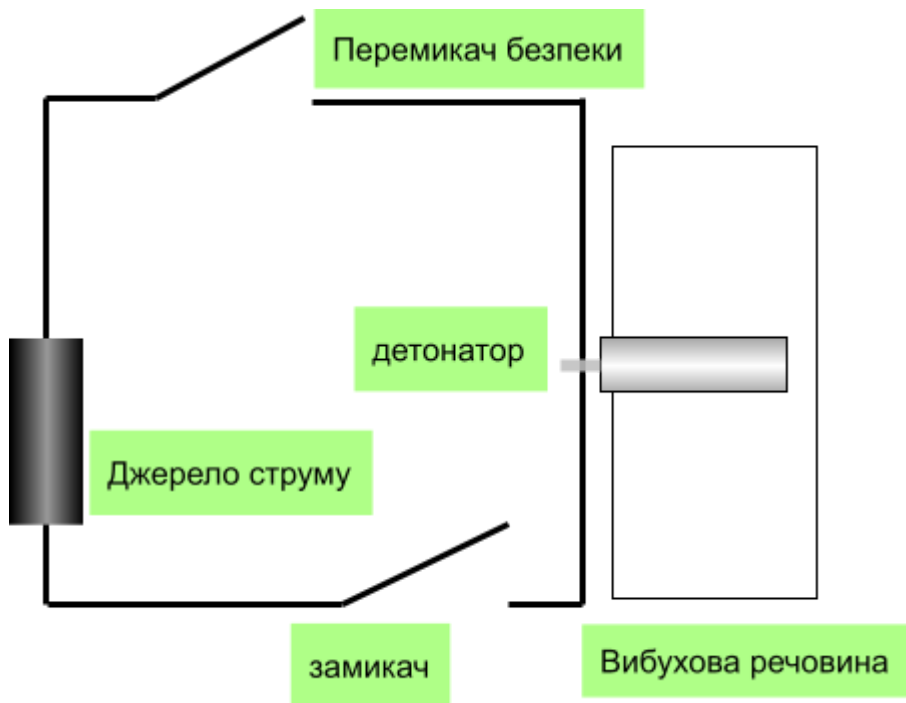

Схема 2. Принципова схема типового саморобного вибухового пристрою

2.1.2. Класифікація вибухових речовин.

Вибухова речовина призначена для швидкого фізичного або хімічного перетворення, що супроводжується переходом потенційної енергії в механічну.

Вибухові речовини діляться на 3 групи:

- *ініціюючі;*
- *бризантні;*
- *метальні.*

Ініціюючі вибухові речовини використовуються винятково для виготовлення капсулів-детонаторів, електродетонаторів, мінних детонаторів. Вони мають дуже

високу чутливість до удару, тертя і дії вогню. До ініціюючих вибухових речовин відносяться:

- гримуча ртуть;
- азид свинцю;
- ТНРС (тринітрорезорцинат свинцю- тенерес);
- триперекис ацетону (саморобна ініціююча речовина);
- динаміт желатиновий (желатина вибухова, гримучий студень)

Бризантні вибухові речовини діляться за класом потужності на 3 групи.

До 1-ї групи відносяться вибухові речовини підвищеної потужності. Це ТЕН, гексоген, тетрил, ТГ-50, ТГА.

До 2-ї групи відносяться вибухові речовини нормальної потужності. Це тротил, пікринова кислота, пластид-4, СІМТЕКС-Н, С-4, динаміт, нітрогліцерин.

До 3-ї групи відносяться вибухові речовини зниженої потужності. Це амоніти, динамони, амонали.

Повстанці переважно застосовують речовини, які можна віднести до 3-ї групи, а саме: амонал-1, амонал-2, амонал-3, класичний ігнаніт, пермон. Ці вибухові речовини виготовляються в домашніх умовах з хімічних добрив та різних хімічних реагентів.

Метальними вибуховими речовинами називаються такі речовини, основною формою вибухового перетворення яких є горіння - це є порох.

Порох ділиться на димний і бездимний.

Димний порох використовується для виготовлення вибивних зарядів в осколкових і сигнальних мінах, а також для виготовлення вогнепровідних шнурів та

спалахувачів реактивних зарядів. Це є механічна суміш калієвої селітри (75%), деревного вугілля (15%) і сірки (10%).

Бездимний порох використовується для виготовлення зарядів у різних реактивно-метальних установках, а також в артилерійських і стрілецьких боєприпасах.

Вибухова речовина може бути:

- промислового виробництва (для військових потреб);
- речовина, яка використовується в цивільній сфері;
- створена у домашніх умовах із підручних матеріалів.

2.1.3. Детонатори.

Фото 13. Зовнішній вигляд детонаторів

Детонатори призначені для ініціювання заряду вибухової речовини, детонуючих шнурів та проміжних зарядів.

Детонатори бувають:

- електричні (електродетонатор);

- капсуль-детонатор (запальна трубка);
- мінні детонатори;
- хімічні детонатори;
- електроспалахувачі.

Детонатори мають різний вміст ініціюючих речовин. Це залежить від гільзи детонатора. У мідних гільзах є гримуча ртуть, а в алюмінієвих - азид свинцю. Це пояснюється тим, що гримуча ртуть вступає в хімічну реакцію з алюмінієм, а азид свинцю з міддю. Загалом детонатор містить у собі такі вибухові речовини: гримуча ртуть, азид свинцю, ТНРС та бризантні вибухові речовини підвищеної потужності (тетрил, ТЕН, гексоген).

Електроспалахувачі призначені для запалювання легкозаймистих речовин.

Джерело живлення призначене для подачі електричного струму на електродетонатор або електроспалахувач. Акумуляторні батареї бувають різних модифікацій. Мінімальний розрахунковий струм для вибуху одиночного електродетонатора має бути 0,5А при постійному струмі.

Фото 14, 15. Джерела живлення детонаторів: батарейки, акумулятор

2.1.4. Замикачі.

Замикач призначений для приведення у дію саморобного вибухового пристрою. Відповідно до складності виконання замикачі бувають простими або складними. До простих відносяться замикачі натискної дії, вагової дії, натяжні, нахильні, термічні, керовані по дротах. До складних відносяться радіокеровані, комбіновані, електромагнітні, оптичні, сейсмічні та таймери.

За способом приведення в дію СВП замикачі діляться на три категорії.

До I категорії відносяться замикачі, які приводяться в дію жертвою або іншими зовнішніми факторами.

До II категорії відносяться замикачі, які приводяться в дію за допомогою подачі команд.

До III категорії відносяться замикачі типу «таймер».

I категорія. Замикачі, які приводяться в дію жертвою

Замикачі натискної дії мають різну форму, але принцип дії залишається однаковий, тобто перемикання двох контактів під час натиску на перемикач.

Замикач складається з різноманітних металевих пластин, графітних стержнів, дротів, тобто з усього, що може проводити струм. Нижче на схемі 3 та фото показано принципи дії СВП, що активуються жертвою.

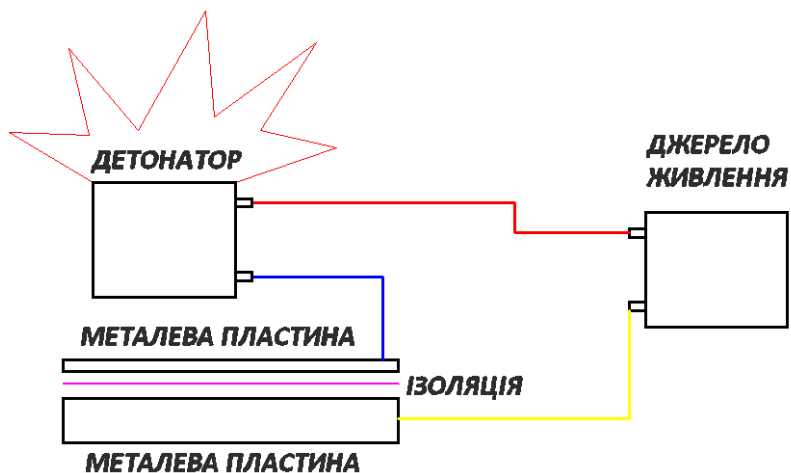

Схема 3. Схема СВП, що приводиться в дію жертвою

Джерело живлення

Дріт

Маскований заряд

Фото 16. СВП, що приводяться в дію жертвою

Замикачі, які приводяться в дію жертвою, мають свої переваги і недоліки:

переваги:

- дешево і легко виготовити;
- важко знайти (легко маскувати).

недоліки:

- спрацьовує лише при активації жертвою;
- неможливий контроль спрацювання на задану ціль.

Електрично-натяжний замикач є одним з найбільш підступних замикачів. Його важко виявити, оскільки у якості «розтяжки» використовуються різноманітні за кольором рибальські шнури та леси, які у свою чергу маскуються під фон місцевості. Замикачі натяжної дії виготовляються з різноманітних підручних матеріалів (прищепки для білизни, мишоловки та різноманітні пружини). (Див. схему 4)

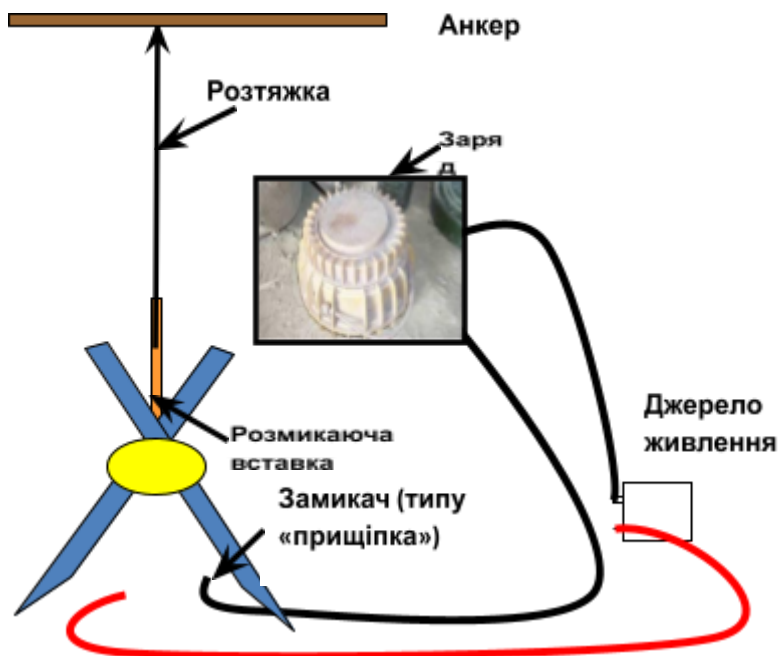

Схема 4. Принцип роботи замка натяжної дії

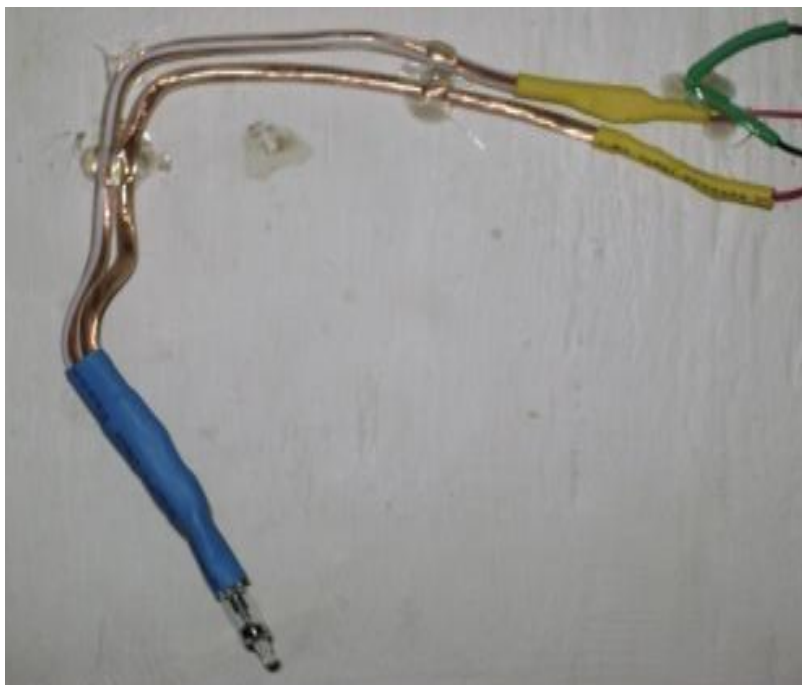
Фото 17. Електрично-натяжні перемикачі

Принцип роботи такого замикача - це виривання під час руху безпечної вставки між двома контактами.

Також використовуються розтяжки механічного способу. До них відносяться різні типи мінних універсальних підричників (МУВ), на які накручуються мінні детонатори.

Замикачі нахильної дії переважно використовуються для виготовлення мін-сюрпризів. Військовослужбовці США називають їх «BOOBY TRAP» (бубі-треп), що дослівно перекладається як «пастка для неуважних». Принцип дії такого замкача полягає в тому, що під час зміни кута підйому або різкого зміщення даного предмета виникає електричне замикання. Замикачі бувають:

- ртутні;
- металеві кулькові.

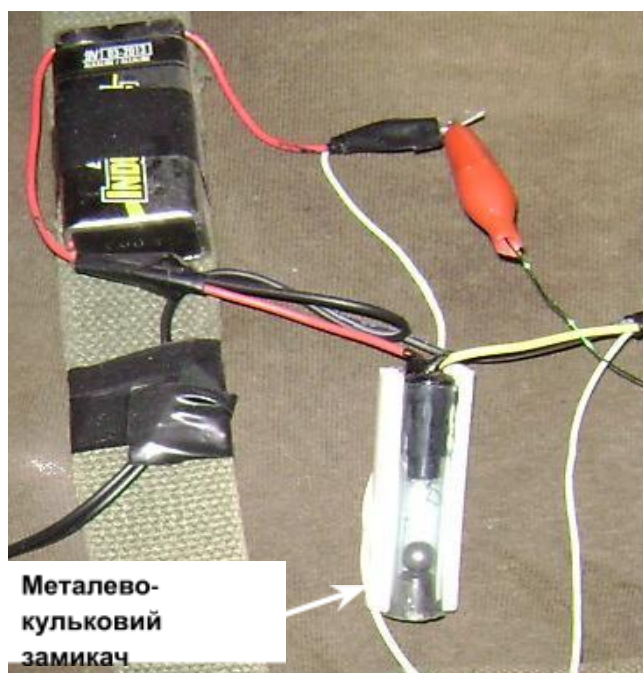

Фото 18. Замикачі нахильної дії

Замикачі вагової дії переважно використовуються для виготовлення мін-сюрпризів та «пояса шахіда» (пояса смертника). Принцип роботи такого замкача полягає в тому, що під час навантажування/розвантажування замкача виникає замикання контакту.

Фото 19. Замикачі вагової дії

Фото 20. Замикачі оптичної дії

Замикачі оптичної дії поділяються на категорії за способом спрацювання. До них відносяться: детектори руху із інфрачервоним датчиком, охоронні лазерні перемикачі, фотодіоди, фото транзистори (ніч-день, день-ніч), фото резистори та піроелектричні приймачі. Оптичні замикачі переважно виставляються в приміщеннях, а також виготовляються для мін-пасток. Принципи роботи оптичних замикачів полягають в основному у заломленні світла, перемиканні променя та раптовій зміні інтенсивності світла (день-ніч, ніч-день).

Сейсмічні замикачі призначені для замикання контактів під час вібрації землі. Його переважно використовують для знищення важкої військової техніки (танків, бронетранспортерів, бойових машин піхоти тощо).

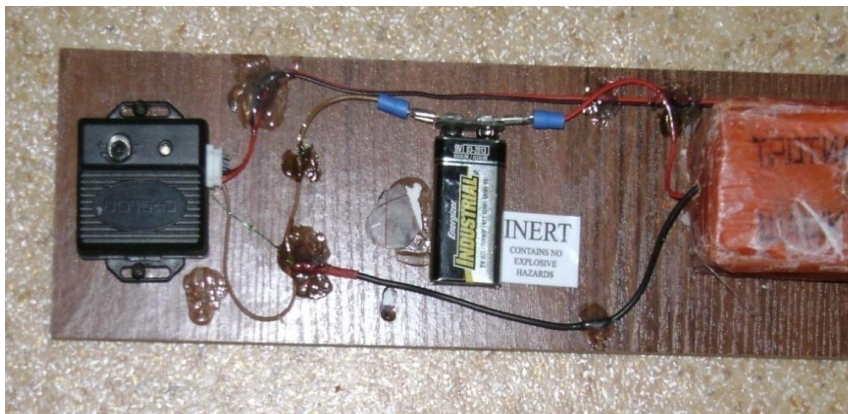

Фото 21. Сейсмічний замикач

Термічні замикачі призначені для замкнення контакту під час зміни температурного показника. Такі замикачі встановлюються на СВП для знищення автомобільної техніки (двигун, вихлопна труба), а також для спрацювання заряду під час зміни температури повітря.

Фото 22. Термічні перемикачі

II категорія. Замикачі, які приводяться в дію за допомогою подачі команд.

Командний пристрій – це пристрій, за допомогою якого підривник приводить у дію СВП. Поділяються на:

- радіокеровані;
- керовані по дротах;
- натяжні керовані;
- комбіновані.

Радіокерований спосіб приведення в дію СВП є одним з найпопулярніших у використанні терористами.

Переваги радіокерованого способу:

- відсутність безпосереднього контакту між СВП і підривником;
- точне і вчасне спрацювання по цілі;
- широкий спектр дії;
- легко приховати (маскувати).

Недоліки радіокерованого способу:

- технічно складний у виготовленні;

- можливе виведення із ладу системою радіоелектронної протидії.

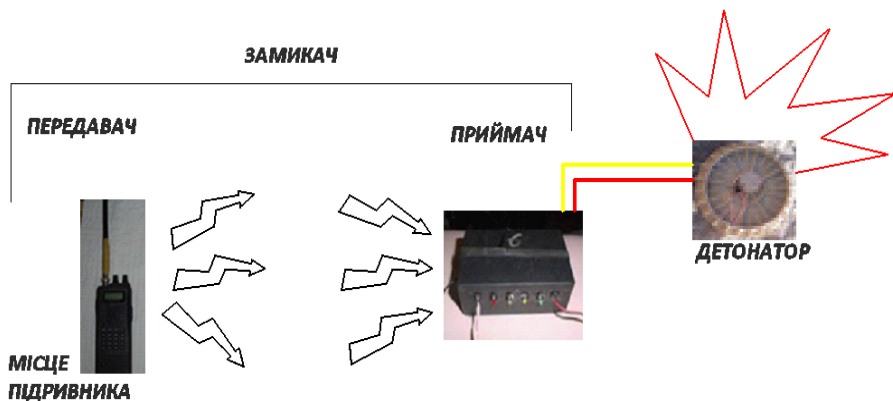

Схема 4. Принципова схема командного пристрою

Радіокерований командний пристрій (радіокерований замикач) за радіусом дії можна розділити на декілька груп.

1-ша група - радіостанції. Вони мають великий радіус передачі команд і не потребують додаткових підсилювачів.

2-га група - мобільні телефони, проте їх використання вимагає наявності мережі покриття мобільного зв'язку.

3-тя група - радіотелефони дальнього радіусу дії з сильною базою прийому - передачі сигналу.

4-та група - автомобільні сигналізації. На сьогодні радіус передачі їх сигналу досить великий.

5-та група - різноманітні радіокеровані іграшки.

6-та група - радіокеровані дверні дзвінки.

Спосіб приведення СВП в дію по дротах є найбільш простим і ефективним.

Переваги приведення СВП в дію по дротах:

- легке проведення магістралі;
- точне та вчасне спрацювання по цілі;
- висока надійність пристрою;
- встановлюється як протидія на використання системи радіоелектронної протидії СВП.

Недоліки приведення СВП в дію по дротах:

- безпосередній контакт між саморобним пристроєм та підризником;
- потребує багато часу для маскуванню;
- складнощі у процесі прокладання магістралі без демаскуючих ознак.
-

Фото 24. Радіокеровані пристрої

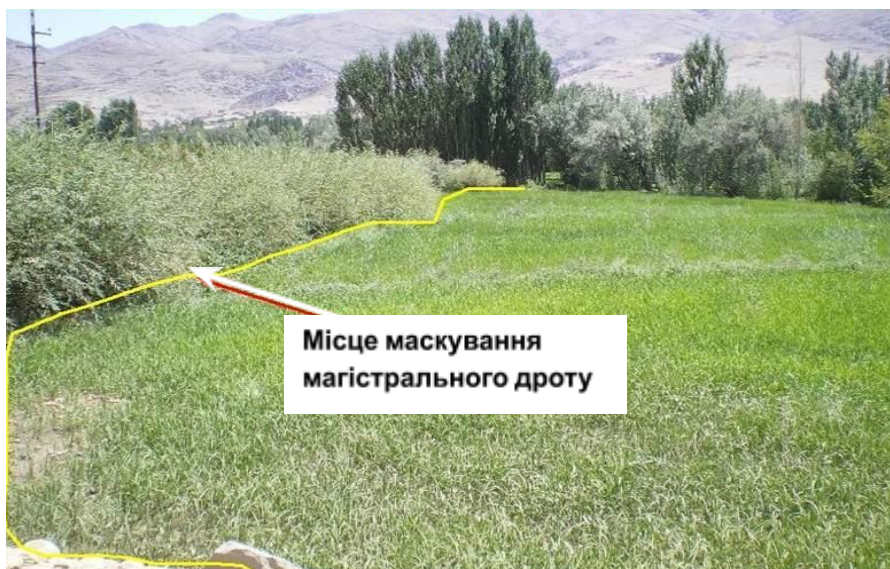

Фото 25. Спосіб приведення в дію СВП по дротах. Можливі місця маскування магістралі

Натяжний керований пристрій.

Натяжний керований пристрій приводиться в дію підризником шляхом висмикування запобіжної пластини (чеки) за допомогою натяжного шнура (дроту). Його основний недолік полягає у тому, що підризник має безпосередній контакт з СВП і довжина шнура не може бути великою.

Фото 26. Натяжні керовані пристрої

Комбінований пристрій – це пристрій, який складається із двох елементів: радіоприймача та натискного замкача.

Ця комбінація використовується для приведення у дію СВП на визначену ціль.

Переваги комбінованого пристрою:

- контроль визначеної цілі;
- захист від системи радіоелектронної протидії СВП.

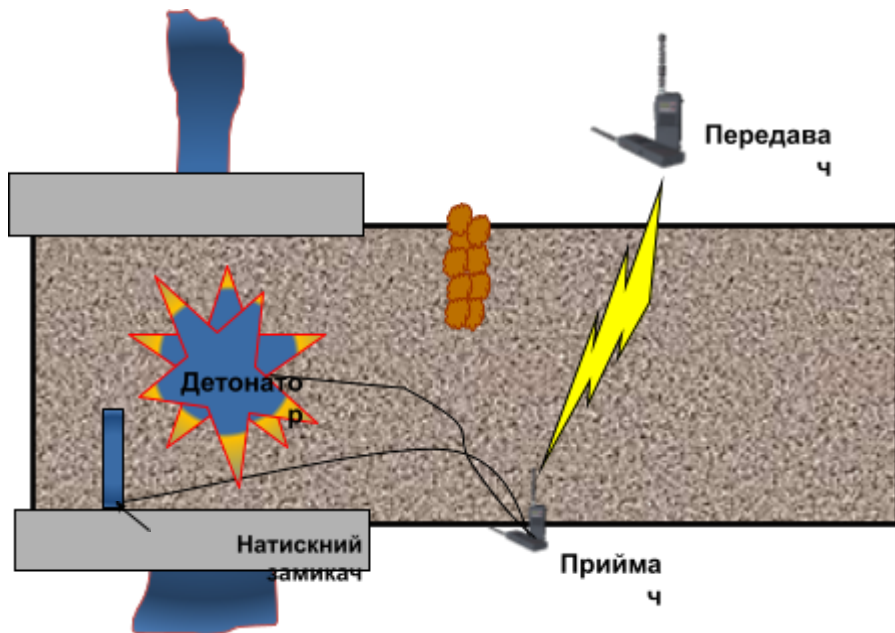

Схема 5. Принципова схема натискного комбінованого пристрою

III категорія. Пристрої типу «таймер».

Таймери призначені для приведення в дію СВП у визначений час. Таймери поділяються на три групи:

- електронні;
- електромеханічні;

- електрично-водяні.

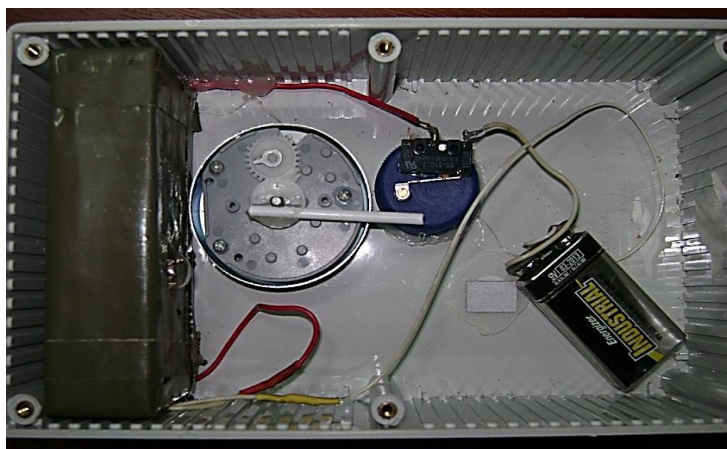
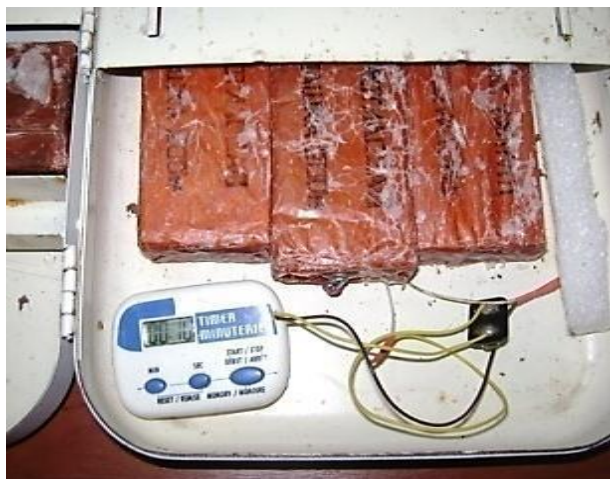

Фото 28. Таймери приведення у дію СВП

Усі таймери виконують функцію замикання контакту і подачі електричного струму для спрацювання електродетонатора (запуску НУРС).

Переваги таймера:

- надає час підривномуу для безпечного відходу після встановлення пристрою;
- мінімальний ризик під час встановлення.

Недоліки таймера:

- зазвичай неможливо знати точний час появи цілі у зоні дії СВП;
- може бути виявлений до моменту спрацювання;
- дає час для знешкодження (нейтралізації) після виявлення.

Контейнер. Контейнер призначений для ущільнення і надання певної форми вибуховій речовині, а також для легкого маскування та створення осколків.

Фото 29. Контейнери

За допомогою контейнера і правильного розміщення вибухової речовини можна виготовити кумулятивний заряд або заряд направленої дії.

Контейнери для СВП можуть бути різної форми і розмірів. Це залежить від типу вибухової речовини, яка використовується. Кількість вибухової речовини розраховується у еквівалентному співвідношенні до тротилу.

Фото 30. СВП - сюрпризи

Саморобні вибухові пристрої - сюрпризи. СВП - сюрпризи призначені для знищення особового складу військових підрозділів, мирного населення та дестабілізації обстановки.

Саморобний вибуховий пристрій, який приводиться у дію смертником (самогубцем). Пояс смертника (самогубця) призначений для знищення максимальної кількості людей при безпосередньому контакті з ними.

Пояс смертника складається із заряду у який вмонтовані осколкові фрагменти, детонатора, джерела живлення та замикача.

Пояси можуть бути виготовлені у домашніх умовах на базі військового оснащення (розвантажувальних жилетів).

Ознаки наявності «поясу шахіда» на тілі людини:

- одинак;
- широкий, не припасований одяг;
- з-під одягу помітні електричні дроти;
- помітна неповороткість тулуба;
- неадекватна поведінка людини.

Ознаки замінованого транспортного засобу, яким керує самогубець:

- автомобіль, що рухається попереду та уповільнює швидкість конвою (цивільний автомобіль);
- можливі зміни в повсякденному русі цивільного транспорту;
- у транспортному засобі знаходиться лише водій;
- низька посадка автомобіля від вантажу.

Ідентифікація за зовнішніми ознаками транспортного засобу, яким керує самогубець:

- на бампері автомобіля встановлена натискна пластина;
- перекіс через завантаження авто-нахил на один бік;
- затемнені (закриті) або закриті чимось вікна;
- можливе встановлення нових коліс на старе авто;
- можливі зміни конструкції транспортного засобу;
- маркування ТЗ для ідентифікації місцевим населенням або підривником;
- неадекватне керування транспортним засобом.

Фото 31. Пояси смертника

Фото 32. Результат підриву «поясу шахіда»

Фото 33. Замінований транспортний засіб

Також для мінування може бути використаний транспортний засіб державних установ або закамуфльований під них.

2.2. Індикатори наявності саморобних вибухових пристроїв (характеристики потенційно небезпечної ділянки місцевості).

Важливим критерієм успіху організації та проведення засідки із застосуванням СВП є вибір місця. Ділянки місцевості або місця обираються з огляду на відповідність визначеним характеристикам.

Розглянемо, яким критеріям мають відповідати місця проведення засідки. Загалом, це місця на маршрутах руху патрулів, конвоїв, де примусово зменшується швидкість військової техніки підрозділів. Є 5 основних місць, які відповідають наступним вимогам.

2.2.2. Крутий поворот.

Ділянка місцевості, яка за своїми показниками змушує транспортні засоби зменшити швидкість та обмежує маневреність, що створює сприятливі умови для противника привести в дію вибуховий пристрій точно по цілі. Основні заряди СВП встановлюються у місцях входження у поворот, на ділянці проїзної частини, де швидкість військової техніки буде мінімальною. Якщо дорожнє покриття відсутнє, заряд, як правило, встановлюється і маскується на проїзній частині, а у випадку ускладнень його встановлення на проїзну частину (наприклад, якщо є асфальтне покриття дороги) – на відстані до 5м від узбіччя.

Фото 34. Крутий поворот і місце встановлення СВП

2.2.3. Різкі підйоми чи спуск.

Такі ділянки місцевості (переважно, на маршрутах руху) є дуже розповсюдженими для встановлення СВП, оскільки зменшують видимість, концентруючи увагу водія на керуванні транспортним засобом.

2.2.3. Мости (каналізаційні чи водопропускні труби та проходи)

Мости (каналізаційні чи водопропускні труби та проходи) є дуже зручними елементами місцевості для швидкого встановлення СВП без докладання багатьох зусиль для підготовки місця встановлення та закладення і мають хороші маскувальні елементи.

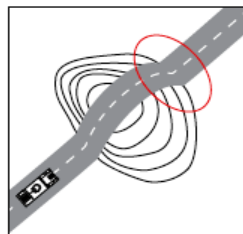

Фото 35. Різкі підйоми чи спуски

Фото 36. Мости, водостічні проходи

2.2.6. Ділянки звуження доріг.

Місця примусового скерування техніки в потрібному напрямку дають можливість точного спрацювання СВП по цілі. Ділянки звуження доріг можуть бути природного і штучного характеру. Необхідно звертати увагу на місця зі штучним перекриттям (завалом) частини дороги, оскільки може свідчити про наявність СВП. Не намагайтеся власноруч розчищати завали з огляду на загрозу приведення у дію пристроїв вагової дії.

Фото 37. Ділянки звуження доріг.

2.2.7. М'який ґрунт.

У м'який ґрунт легко встановити СВП, не докладаючи багато зусиль для підготовки місця встановлення пристрою та його основних елементів.

У місцях із м'яким ґрунтом є висока ймовірність того, що під час проходження патруля (колони, конвою) противник буде намагатися нанести максимальне ураження із застосуванням СВП.

Крім примусового зменшення швидкості військової техніки, місця із підвищеною загрозою засідок із застосуванням СВП характеризуються такими ознаками:

- велика ділянка відкритої дороги;
- зони із добрим кутом огляду прилеглої місцевості;
- зони із доступними шляхами відходу (природні перешкоди між проїзною частиною та місцем засідки);
- природні та виготовлені знаки (маркери);
- зони з відсутністю інфраструктури або руху;
- міська/сільська місцевість;
- місця попередніх атак;
- високогір'я (низини);
- зони, де інтуїтивно «відчувається» небезпека.

Усі перелічені зони є вкрай небезпечними, і тому військовослужбовці мають постійно спостерігати та виявляти ознаки наявності СВП такими способами:

- уважно стежити за місцевістю при щоденному виконанні завдань у зоні відповідальності,
- візуально виявляти зміни на місцевості, ґрунті, об'єктах інфраструктури, на будівлях, спорудах та дорогах тощо;
- постійно відслідковувати поведінку місцевого населення, при незвичній поведінці людей та будь-якій зміні у пересуванні транспортних засобів, негайно посилювати пильність і відповідно реагувати на небезпеку.

Фото 38. Встановлення СВП у м'який ґрунт

Фото 39. Місця засідки із застосуванням СВП.

Розпізнати індикатори наявності СВП на маршруті руху підрозділу досить складно, це вимагає зосередження уваги всіх військовослужбовців. При виконанні підрозділом завдань, нехтування виявленням ознак наявності СВП може призвести до серйозних наслідків.

Ознаки, які слід брати до уваги під час виконання завдань:

- наявність металевих об'єктів та предметів, які можуть бути використані у якості наповнювачів для основного заряду;
- натискові плити, елементи фольги та металевих пластин;
- міни / снаряди;
- наявність електричних батарей (джерел живлення);
- збільшена кількість неприродного металу в ґрунті;
- скопана земля, різнорідний ґрунт;
- залишений робочий інструмент (лопати, ноші, електроінструмент);
- дроти керування / розтяжки;
- лінії скопаної землі (проводилося маскуванню дротів);
- відблиски від розтяжки;
- антена радіокерування;
- короткі відрізки антен (можливо, неподалік від основного заряду).

Маскування СВП та його компонентів є важливим етапом під час підготовки до його застосування. У середовищі, де існує небезпека застосування таких пристроїв, маскуванню відіграє одну із вирішальних ролей, тому підрозділи, які виконують завдання, мають дуже ретельно перевіряти усі підозрілі предмети та об'єкти на наявність ознак загрози.

СВП на відкритій місцевості зокрема маскуються:

- під елементи будівель та конструкцій (цегляні, бетонні блоки);
- у тушах мертвих тварин;
- із використанням деталей місцевості.

Тактика дій противника залежить від багатьох чинників та постійно змінюється в залежності від поточної обстановки. У асиметричному середовищі необхідно чітко розуміти, із ким матимеш справу (тактика, яку використовує противник, засоби та озброєння, якими він володіє). Вивчення та постійний аналіз фактів та припущень мають бути систематичними. У ході цієї роботи у районах проведення операцій із підтримання миру, при аналізі випадків застосування терористами СВП, було ретельно вивчено тактику їхніх дій та визначено основні місця застосування СВП, а саме:

- попередні місця успішних засідок із застосуванням СВП (місце успішної засідки імовірно буде використано повторно);
- шляхи (маршрути руху), які періодично використовуються військовими підрозділами;
- попередньо відомі шляхи, що ведуть до базових таборів;
- обладнані місця стоянок вздовж доріг;
- частина дороги, покрита новим покриттям;
- дерева, телефонні/телеграфні стовпи, дорожні знаки, мости;
- залишені на узбіччі автомобілі, гужовий транспорт, коляски, мотоцикли;
- відбійники на дорогах (скраю, посередині дороги);
- пусті споруди (іноді частково зруйновані);
- макети, замасковані під будівельні елементи;
- трупи тварин.

Протитранспортні СВП зазвичай начинені вибуховою речовиною (тротил, пластид) вагою 2-3 кг, або виконуються із військових припасів (фото 42). Слід мати

на увазі, що підходи до СВП можуть бути замінованими протипіхотними мінами або протипіхотним СВП.

Протипіхотний СВП починається вибуховою речовиною вагою 200-400г разом з металевими компонентами (болти, кульки від підшипників, металеві фрагменти).

Для збільшення ефективності ураження транспортного засобу та особового складу, який знаходиться всередині нього, СВП може бути піднятий над поверхнею. Маскується та приховується за дорожніми конструкціями (відбійники, дорожні знаки, стовпи тощо).

Приклад застосування СВП при зменшенні швидкості транспортного засобу на входженні у поворот дороги наведено на фото 41, 43.

Фото 40. Протипіхотний СВП, замаскований під цеглину

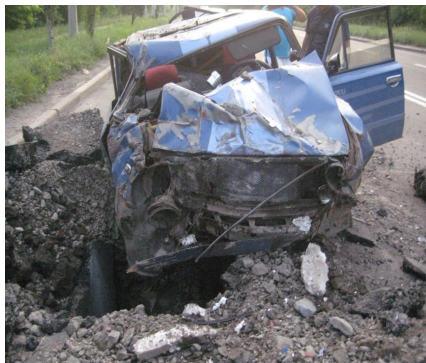

Фото 41. Наслідки спрацювання СВП, маскованих у дорожнє покриття та стовп

Фото 42. Саморобний вибуховий пристрій на відбійнику

Нижче, на фото 44 показані місця закладання СВП, керованого за допомогою дротів. Місця укладання дротів керування зазвичай намагаються приховати та замаскувати таким чином, щоб вони проходили у місцях зміни рельєфу (на кордоні зміни кольору об'єктів).

Фото 43. Саморобний вибуховий пристрій на повороті дороги

Необхідно звертати особливу увагу на візуальні ознаки наявності СВП:

- підозрілі об'єкти;
- металеві предмети (наприклад, банки з підколи, циліндри);
- кольори, що відрізняються від місцевості, свіжа земля;
- бетонні блоки, які не є характерними для даної місцевості, кольорові дроти або інші частини СВП;
- маркери на краю доріг, наприклад, шини, грудка каміння, палиці, стрічки, що можуть позначати місце закладення СВП для місцевих мешканців, а також можуть бути прицілом для підричника;

- нові предмети або зникнення звичайних предметів, які постійно були в цьому місті;
символи графіті або написи на будівлях.

Фото 44. Саморобний вибуховий пристрій, керований за допомогою дротів

Фото 45. Приклади маркерів

При перебуванні у районі проведення операції із підвищеною загрозою застосування противником СВП, проводячи регулярні патрулі та виконуючи різні завдання, необхідно уважно стежити за змінами навколишнього середовища. Існують візуальні ознаки можливого (через декілька хвилин) приведення СВП в дію. Спостерігаючи, звертайте увагу на наступне:

- незвичайна поведінка населення, що не відповідає повсякденності, поодинокі люди в той час, коли зазвичай багатолюдно (або навпаки), відсутність цивільного

транспорту або транспорт на узбіччі, коли зазвичай шляхи завантажені, відкриті вікна, відсутність дітей та жінок;

- автомобілі, що рухаються за конвоєм на тривалій відстані;
- сигнали авто або людей (вмикання /вимикання фар);
- люди, що здійснюють фото- або відео зйомку звичайної життєдіяльності.

Особливу увагу необхідно звертати на автомобілі та інші транспортні засоби, оскільки досить поширеною практикою є використання автомобіля для відносно прихованої доставки СВП з потужною силою вибуху у визначене місце, і закладений у автомобіль СВП буде в певний час приведений у дію підризником або за допомогою годинникового механізму, що може спричинити масштабні руйнування та серйозні втрати і серед цивільного населення, і серед військового персоналу.

Інший варіант застосування цього методу - автомобіль із закладеним у нього СВП, яким керує смертник. Спрацювання замінованого автомобіля приводиться під час руху біля визначеної цілі.

РОЗДІЛ 3

У цьому розділі вас буде ознайомлено з тактичними прийомами в умовах підвищеної загрози застосування СВП під час проведення операцій на техніці, порядком проведення обшуку за методом «**5/25**» та проведення обшуку потенційно небезпечної ділянки місцевості за методом «небезпечне місце» (*vulnerable point*, **VP**), тактикою дій підрозділу після виявлення СВП із застосуванням методу **4(5)С**, порядком обшуку транспортного засобу та

людини, особливостями проведення обшуку жінок, дітей та осіб похилого віку, визначенням потенційних ознак для виявлення тих чи інших заборонених предметів, процедурами затримання порушників та вилучення заборонених предметів, які не несуть безпосередню загрозу, а також із діями під час виявлення СВП.

3.1. Порядок проведення обшуку за методом 5/25

Військові підрозділи, які виконують у ході операцій завдання на техніці в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП, є найбільш вразливими до засідок повстанськими групами (НЗФ) під час зупинок (стоянок). Тому, під час зупинки, необхідною умовою є проведення обшуку місцевості для виявлення ознак закладки СВП. Особовий склад повинен переконаватися, що ознаки наявності СВП на місці зупинки (стоянки) відсутні. В залежності від часу зупинки, периметр обшуку може змінюватися від 5 до 25 метрів, тому такий метод називають «**5/25**». Директива Збройних сил Канади №B-GJ-005-316-E визначає тактику обшуку **5/25**, як тактику збереження життя військовослужбовців. Такий обшук має проводитися із максимальною увагою відразу після зупинки військового підрозділу на тій чи іншій позиції. Із метою уникнення зупинки патруля у небезпечному місці особовий склад повинен візуально оглянути місцевість під час руху на предмет виявлення можливих ознак наявності замаскованих СВП. Якщо вибране місце зупинки є підозрілим, продовжуйте рух до безпечної ділянки місцевості. Кожен військовослужбовець підрозділу повинен мати основні практичні навички обшуку місцевості за методом **5/25**.

Розглянемо загальні положення та порядок проведення обшуку за методом **5/25** і визначимо фактори, які необхідно брати до уваги під час планування зупинки патруля. Враховуючи вразливість військового

підрозділу після припинення руху, необхідно знати, чи це передбачає наказ на проведення патруля та проаналізувати, чи важливо зупинятися у тому чи іншому місці. Зверніть увагу на ознаки можливої загрози засідки з застосуванням СВП, а саме:

- присутність незвичайних або відсутність звичайних речей (подій) у зоні виконання завдання. Принцип захисту військ «*Ситуативна обізнаність*» дає можливість аналізувати та виявляти такі події, як щоденний рух транспорту або його відсутність, типові або нетипові дії місцевого населення, появу нетипових або відсутність типових об'єктів на маршруті руху патруля тощо. Такі фактори необхідно брати до уваги, оскільки це може бути потенційною ознакою наявності СВП;

- особа або особи, які проводять спостереження за діями військового підрозділу. місцеві мешканці, які проводять фото - відео зйомку. Спостерігайте за особами, які користуються мобільним телефоном під час проходження патруля (метод ланцюгового оповіщення є ефективним і широко використовується терористичними угрупованнями);

- автомобілі, що супроводжують вас на тривалі відстані. Перешкоджайте руху цивільних автомобілів у складі патруля;

- штучно створені перешкоди на проїзній частині дороги (покинуті автомобілі, контейнери, створені людиною часткові завали доріг тощо), які примусово направляють вас рухатися у певному напрямку.

Фото 46. Ознаки загрози застосування саморобних вибухових пристроїв

У випадку прийняття рішення про припинення руху, врахуйте принцип *ситуативної обізнаності* для захисту військ, уникайте потенційно **небезпечних місць** та **ділянок** місцевості (*vulnerable point/ vulnerable area, VP/VA*). Проведіть візуальний огляд місцевості перед спішуванням із машин, зверніть увагу на наявність припаркованих автомобілів, будівель, узвишшя та інших місць можливої засідки. Зверніть увагу на свіжо виготовлені отвори на проїзній частині або на узбіччі дороги, свіже асфальтове покриття, гравій, ґрунт, свіжозрізані кущі або інші насадження на узбіччі дороги можуть свідчити про наявність прихованого СВП. Інші ознаки, на які потрібно звертати увагу, а саме: штучні заглиблення, неприродний рельєф місцевості, дроти, неприродні кольори, маркери, створені людиною, «мурашина стежка» (свіжа земля), що тягнеться від узбіччя дороги свідчать про замаскований дріт. Техніка повинна бути тактично розосереджена відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Особовий склад та техніка повинні перебувати у межах дії електромагнітних засобів боротьби з СВП.

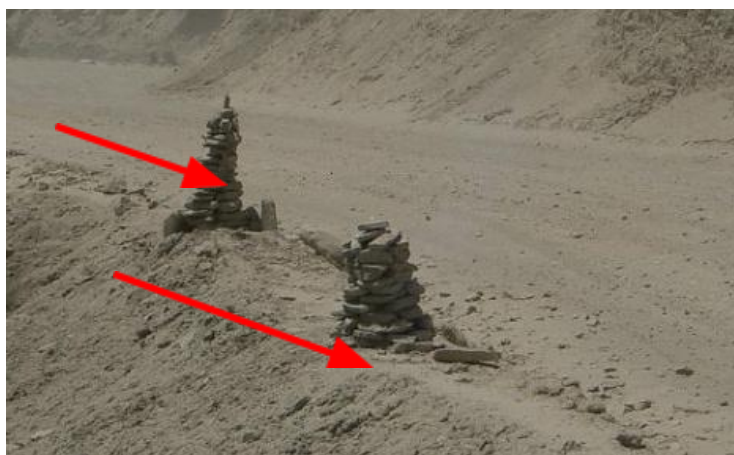
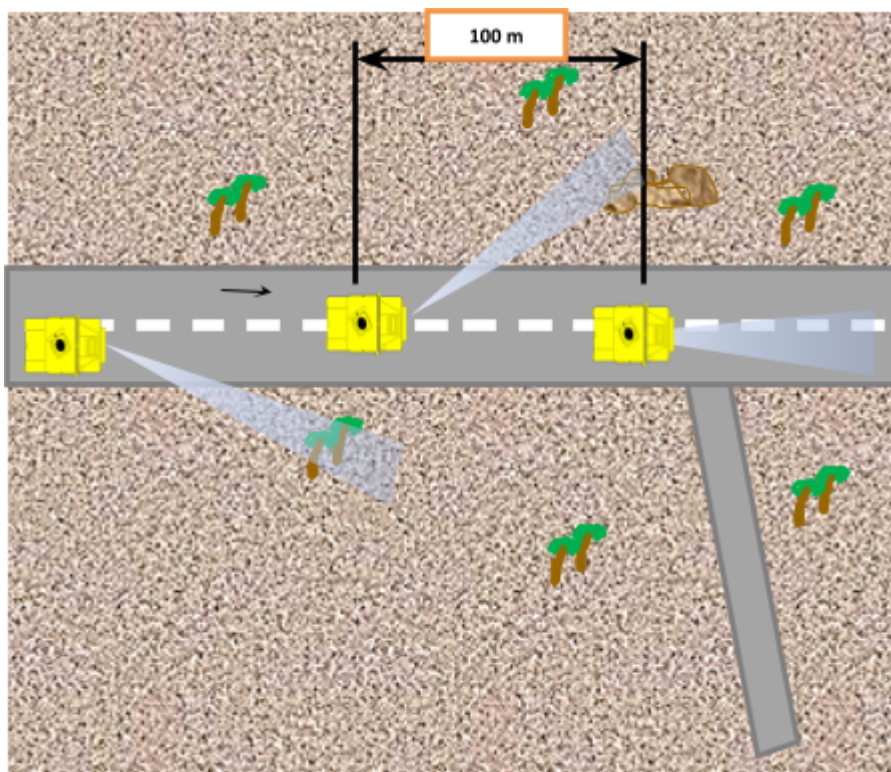
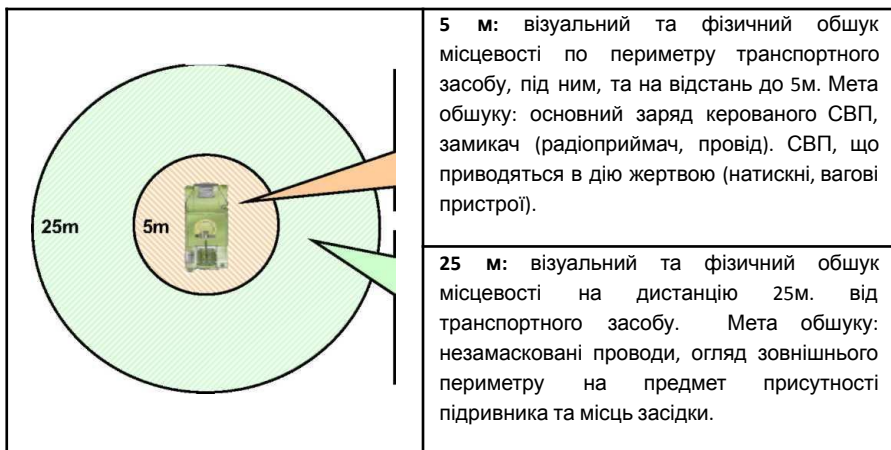

Фото 47. Свіже пошкоджене покриття дороги. Маркери на узбіччі

Дотримуйтеся маршруту руху та виконуйте завдання відповідно до наказу на патруль. Візуально огляньте та проаналізуйте місцевість перед зупинкою.

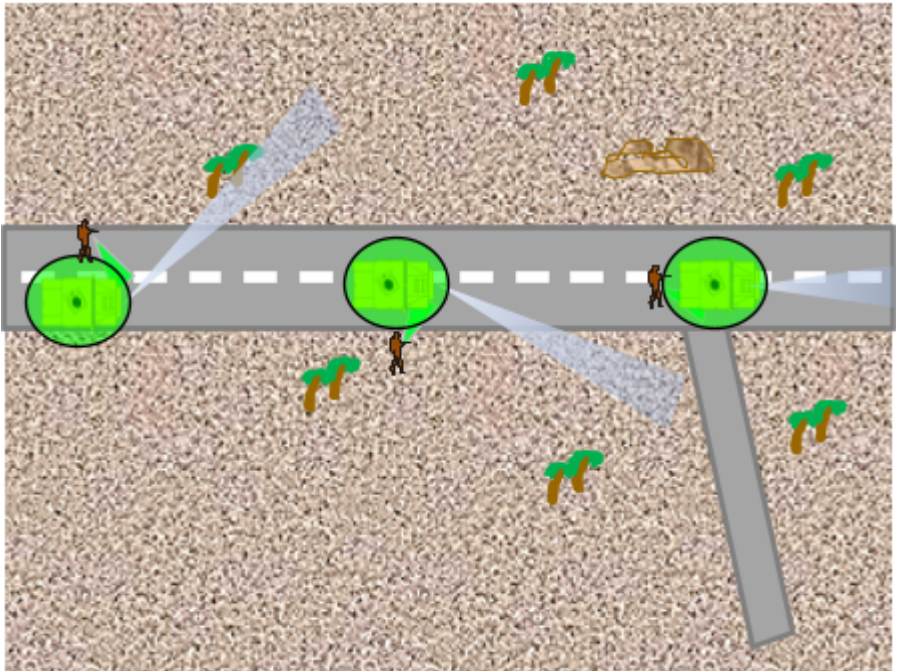
3.1.1. Основні принципи та порядок проведення обшуку за методом 5/25.

**Схема 6. Порядок проведення обшуку за методом 5/25.
Огляд перед зупинкою**

Під час проведення обшуку кулеметники забезпечують оборону 360°, відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Техніка розосереджена із врахуванням рельєфу місцевості (особовий склад та техніка перебувають у межах зорової видимості начальника патруля).

3.1.2. Проведення обшуку на відстані 0м. (Обшук по периметру та під транспортним засобом).

**Схема 7. Порядок проведення обшуку за методом 5/25.
Огляд на відстані 0м**

Перед спішуванням особовий склад візуально оглядає місцевість. Після розпорядження командира відділення (старшого машини), визначений військовослужбовець спішується з машини та здійснює обшук проїзної частини, місцевості по периметру транспортного засобу, та під ним, оглядає стан покриття,

місця спішування та проїзної частини. Двері (люки) військової техніки закриті.

Мета обшуку:

- виявлення СВП, що приводяться у дію жертвою (натискні, електричні розтяжні, розвантажувальні пристрої);
- замаскований на проїзній частині дороги основний заряд керованого СВП.

Ознаки наявності СВП:

- свіжоскопаний ґрунт невеликого відрізка проїзної частини дороги (перервана колія, рихлий ґрунт іншого відтінку);
- ознаки підготовчих дій підричника (нетипово велика кількість слідів, залишки ізоляційної стрічки чи дротів, недопалки чи пачки від цигарок тощо);
- компоненти СВП (розтяжні дроти, контейнери, невеликі зміни у рельєфі можуть свідчити про наявність замаскованого натискного пристрою, інші нетипові ознаки та предмети на проїзній частині дороги).

Після закінчення проведення обшуку військовослужбовець доповідає командирі відділення та продовжує візуальний огляд зовнішнього периметру місцевості.

3.1.3. Проведення обшуку 5м. (Обшук місцевості на відстані 5м від транспортного засобу).

Командир відділення віддає наказ про спішування з машини другого військовослужбовця. Двері чи люки машин після спішування залишаються в зачиненому стані. Військовослужбовці перебувають на максимальних відстанях один від одного, та проводять візуальний огляд місцевості на відстань 5 м по периметру. Огляд необхідно проводити, починаючи з ґрунту, та продовжувати оглядом узвиш (кущів, дерев, пагорбів тощо). Після візуального огляду продовжуйте фізичний обшук місцевості на

відстані до 5 м від місця зупинки по периметру. Пересувайтесь з максимальною уважністю, системно обшукуйте місцевість під ногами, узвишся. Водій та кулеметник не покидають машини та до обшуку не залучаються.

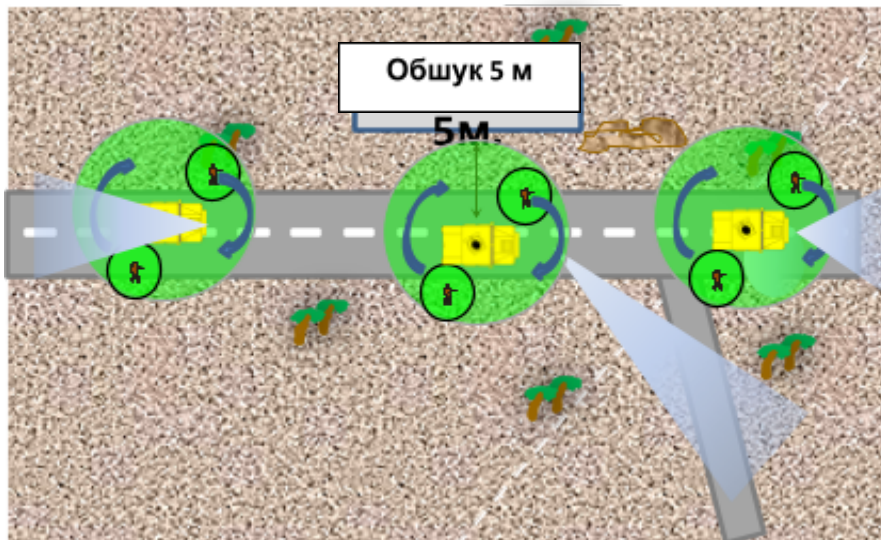

Схема 8. Порядок проведення обшуку за методом 5/25. Обшук 5м

Мета обшуку:

- виявлення основного заряду керованого СВП на узбіччі проїзної частини дороги (з метою максимальної ефективності ураження особового складу та техніки, у випадку неможливості встановлення основного заряду на проїзній частині, він приховується на відстані не більше 5м від узбіччя дороги);
- інші компоненти СВП (замикачі, радіокеровані, дровові).

Ознаки наявності СВП:

- пошкоджений трав'яний покрив в окремому місці (може свідчити про дернування окремого відрізка та маскування основного заряду);
- замаскований провід (стежини у напрямку від проїзної частини);
- ознаки підготовчих дій підривника (нетипова велика кількість слідів, залишки ізоляційної стрічки чи дротів, недопалки чи пачки від цигарок, інші нетипові предмети);
- кущі, відбійники на узбіччі (де можна зовні замаскувати фугас);
- контейнери замасковані під каміння, пеньки, бордюри тощо.

Після закінчення обшуку на відстані 5 метрів продовжуйте візуально оглядати місцевість до 25 метрів та надайте доповідь командирі відділення про закінчення обшуку.

3.1.4. Проведення обшуку 25м. (Обшук місцевості на відстані 25м від транспортного засобу).

Два військовослужбовці, визначених командиром відділення, здійснюють обшук відстані 25 м від місця зупинки.

Мета обшуку:

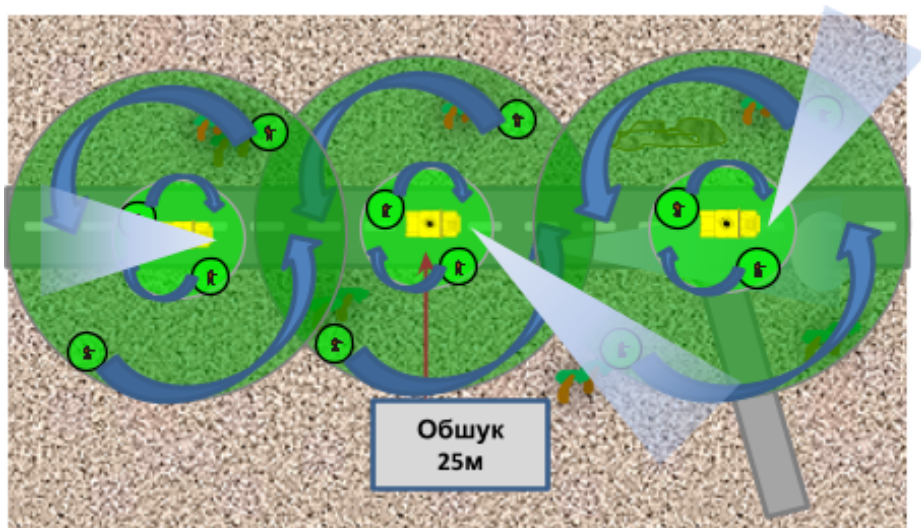
- незамасковані дроти;

огляд зовнішнього периметру з метою виявлення присутності підривника та місць засідки.

Ознаки наявності СВП:

- незамаскований магістральний дріт;
- радіокеровані приймачі;

місця присутності підривника.

**Схема 9. Порядок проведення обшуку за методом 5/25.
Обшук 25м**

У випадку виявлення СВП не панікуйте, це може спровокувати небажані дії супротивника. Ваші дії можуть спостерігатися підривником. Не виконуйте самостійно жодних дій з СВП. Обшук на відстані 25 м не проводиться у випадку небезпеки наявності мін та невикористаних боєприпасів, що повинно бути визначено у наказі на патруль.

3.1.5. Основні принципи, методи та порядок проведення обшуку потенційно небезпечної ділянки місцевості.

Для проведення операцій на техніці в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП особовий склад повинен мати теоретичні знання та практичні навички проходження потенційно небезпечних ділянок місцевості. Розроблена тактика обшуку дозволяє зменшити ризик атак (засідок) НЗФ із застосуванням СВП. Основною метою застосування тактичних прийомів є вчасне виявлення

замаскованих компонентів СВП (дріт, основний заряд, радіопередавачі/приймачі) та запобігання приведення СВП у дію. Практичні навички проходження потенційно небезпечної ділянки місцевості зменшують ризик втрат особового складу та пошкоджень військової техніки підрозділу. Потенційно небезпечні ділянки місцевості маршруту руху патруля визначаються у наказі на його проведення та доводяться кожному військовослужбовцю патруля під час підготовки та інструктажу перед проведенням патруля. Загроза застосування СВП може також бути виявлена безпосередньо під час виконання завдань.

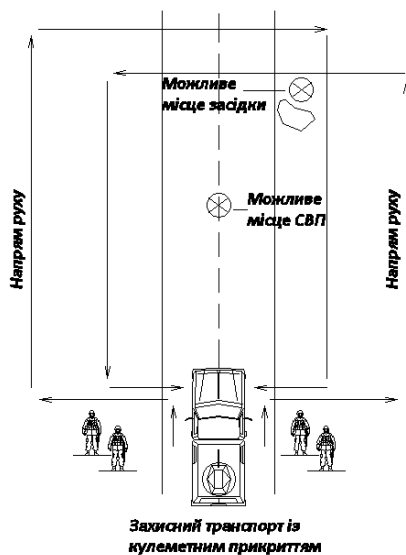
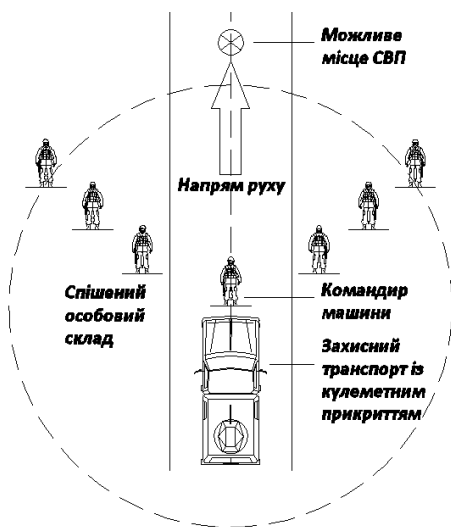

Схема 10, 11. Варіанти проведення обшуку за методом VP

Обшук потенційно небезпечної ділянки місцевості методом руху по периметру. В основу цього методу закладено переміщення військовослужбовців, що проводять обшук потенційно небезпечного місця по периметру квадрату на максимально безпечній відстані від загрози застосування СВП.

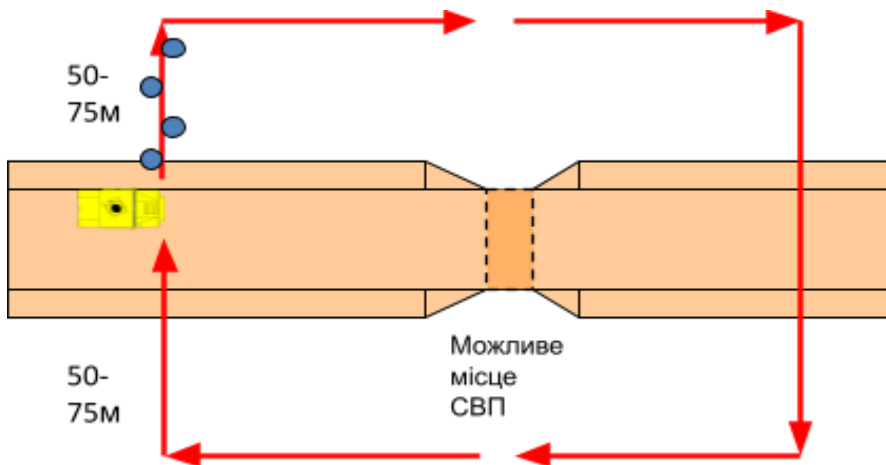

Схема 12. Обшук потенційно небезпечної ділянки місцевості методом руху по периметру

Цей метод є ефективним з точки зору безпеки особового складу, який проводить обшук (дотримується принцип захисту військ на максимальній відстані до потенційної небезпеки). Однак, він не є доцільним на ділянках зі складним рельєфом місцевості. Основним недоліком цього методу є тривалий час, необхідний для проведення, та необхідність наявності оптичних засобів спостереження. Обшук потенційно небезпечної ділянки місцевості за методом **VP** є найбільш ефективним та широко застосовується військовими підрозділами в операціях із підтримання миру.

Порядок проведення обшуку потенційно небезпечної ділянки місцевості методом **VP**:

- патруль зупиняється на безпечній відстані на стартовій позиції $>50\text{м}$, у залежності від характеру рельєфу місцевості (застосовується принцип захисту військ «дотримання безпечної дистанції до потенційної загрози»);
- після зупинки проводиться обшук прилеглої території за методом **5/25**;

- після закінчення обшуку особовий склад першого відділення перешиковується для початку руху на визначений інтервал дистанції, особовий склад решти відділень завантажуються у військову техніку та забезпечує 360° оборону під час руху;

- застосовуючи метод **VP**, особовий склад проводить обшук потенційно небезпечної ділянки місцевості.

Фактори, які необхідно враховувати під час проведення обшуку:

- дотримання тактичного розосередження техніки та особового складу під час руху відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП;

- особовий склад та техніка патруля переміщується у межах зорової видимості;

- техніка та особовий склад військового підрозділу повинні перебувати в межах дії електромагнітних засобів боротьби;

- техніка переміщується по одній колії;

- особовий склад переміщується відповідно до стандартних операційних процедур (SOP) дотримуючись визначених інтервалів дистанцій;

- у випадку виявлення небезпеки (СВП, складові, маркери), особовий склад доповідає начальнику патруля та діє згідно з тактикою дій військового підрозділу після виявлення СВП (метод **4(5)С**).

Дії особового складу підрозділів після виявлення СВП (метод 4(5)С). Розглянемо тактику дій військового підрозділу після виявлення СВП або індикатора, який може свідчити про його наявність. Розроблений в арміях

провідних країн світу метод, який використовується у даній ситуації, називається **4(5)С**.

Розпочнемо з розгляду умовного скорочення **4(5)С**. Це чотири або п'ять етапів (кроків), які необхідно виконати після виявлення небезпеки наявності СВП. Назва всіх етапів чи кроків розпочинається на літеру **С**. Звідси і береться назва **4(5)С, тобто 4(5) етапів** (кроків). Метод застосовується, якщо було виявлено підозрілий предмет, маркер, чи підтверджений СВП і, відповідно, є необхідність забезпечення безпеки прилеглої території для уникнення небажаних наслідків у разі приведення його в дію. Метод **4(5)С** є ефективним також у інших випадках, наприклад, він може бути використаний військовими підрозділами для взяття під контроль тієї чи іншої місцевості. Тепер детальніше розглянемо тактику військового підрозділу після виявлення СВП за методом **4(5)С**. Чотири основних кроки, які необхідно виконати після виявлення СВП:

- 1) **ствердження** наявності СВП;
- 2) **створення** безпечного периметру;
- 3) **стабілізація** і підтримка кордону;
- 4) **сталий** контроль периметру до знешкодження СВП.

Розглянемо кожний з етапів:

1) **Ствердження наявності СВП.** Присутність підозрілого предмету повинна бути підтверджена і ідентифікована як СВП. Дії повинні проводитися із максимально безпечної відстані відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Техніка та особовий склад повинні бути переміщеними на відстань > 300м від осередку, у залежності від рельєфу місцевості. Проведіть обшук за методом **5/25** на вашій позиції із метою уникнення небезпеки наявності вторинного СВП. Наявність СВП

повинна бути підтвердженою достовірною інформацією. Необхідно пам'ятати, що СВП може бути приведений у дію в будь-який момент. Використовуйте всі можливі укриття під час етапу підтвердження наявності СВП. Не наражайте на небезпеку більше особового складу, ніж цього потребує тактична необхідність.

Схема 13. Принцип 4(5)С

Використовуйте переваги рельєфу місцевості, за необхідності переміщуйтеся на більш вигідні позиції. Застосовуйте оптичні прилади для дотримання принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Ніколи не залучайте цивільне населення до процесу знешкодження СВП. Основним завданням військовослужбовця є виявити небезпеку та доповісти. У жодному разі не наближатися і не намагатися знешкодити СВП самостійно. До прибуття групи розмінування необхідно зібрати максимум інформації та свідків, що полегшити роботу зі знешкодження СВП.

2) **Створення безпечного периметру.**

Перемістіть весь особовий склад та місцеве населення на безпечну відстань, за межі периметру 300м. Безпечна відстань визначається в залежності від рельєфу місцевості. Зачистка місцевості повинна бути системною,

розпочинайте переміщення від найближчої відстані до потенційної небезпеки. Потрібно опитати свідків та, за необхідності, затримати їх. Особовий склад повинен перебувати за межами зони ураження СВП. При цьому необхідно врахувати небезпеку отримання поранень від розбитого скла техніки під час детонації. У випадку зміни позиції необхідно враховувати можливу присутність вторинного СВП, тому проведіть обшук за методом **5/25**. Завжди припускайте можливість того, що виявлений СВП може бути умисно погано замаскованим та виявитися муляжем (макетом) у той час, як основний СВП може знаходитись на «безпечній» відстані вашого перебування. Терористичні угруповання вивчають тактику дій миротворчих підрозділів та використовують контрзаходи для більшої ефективності своїх атак. Особовий склад має бути проінформованим про небезпеку, яка була виявлена.

3) **Стабілізація і підтримка кордону.** Метою створення кордону є запобігання або/та унеможливлення будь-яких переміщень особового складу патруля і сторонніх осіб всередині периметру. Необхідно створити кордон по периметру 300м шляхом встановлення тимчасових КПП. Перед встановленням тимчасового КПП проведіть обшук за методом **5/25**. Використовуйте переваги рельєфу місцевості. Організуйте охорону та оборону 360°, відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Зверніть увагу на можливі місця спостереження або місця атаки з боку незаконних озброєних формувань. Найбільш імовірним є те, що за вами спостерігають. Вибірково обшукуйте людей, які покидають зону кордону. Встановіть бар'єри (перешкоди) на під'їздах до ваших позицій, це унеможливить атаку за допомогою мінованих автомобілів.

4) **Сталий контроль периметру до знешкодження СВП.** Начальник патруля контролює виконання дій тимчасового КПП. Контроль має бути забезпечений до знешкодження СВП групою розмінування. Право на переміщення всередині периметру

має тільки визначений особовий склад, рух цивільного транспорту необхідно пере направити в іншому напрямку. Будьте готові до атаки із застосуванням РПГ та стрілецької зброї з боку незаконних озброєних формувань.

П'ятим кроком у методі 4(5)С може бути повторна закріплююча **ситуаційна перевірка** місцевості на предмет виявлення СВП.

Порядок доповіді про виявлену небезпеку СВП.
Рапорт про виявлення СВП складається з 10-ти пунктів:

1. Дата, час виявлення міни (СВП);
2. Підрозділ, що здійснює доповідь та координати місцеположення міни (СВП);
3. Тип боєприпасів:
 - скинуті: вид, кількість
 - встановлені: вид, кількість
 - вистріляні: вид, кількість
 - кинуті: вид, кількість
4. Місцезнаходження СВП та його координати.
5. Місце зустрічі з групою розмінування та безпечний маршрут до місця знаходження СВП.
6. Яким чином зв'язатися з підрозділом, який виявив міну (СВП):
 - радіочастота / позивний
 - абонент / номер телефону
7. Вплив на виконання завдання:
 - тактична обстановка
 - яким чином впливає на виконання завдання
8. Кому або чому загрожує СВП:
 - техніка
 - будівлі та споруди
 - інше
9. Вжиті захисні дії:
 - евакуація, на яку відстань
 - захисні дії
10. Рекомендована пріоритетність:

- *пріоритетність надання підтримки підрозділу, залежить від ступеня загрози.*

Рапорт, складений таким чином, полегшить та прискорить упорядкування даних, які необхідно передати, а також обробку інформації та прийняття відповідного рішення. Також до цього рапорту може бути включений 10-й пункт, у якому визначається місце зустрічі групи розмінування, яка має виїхати на виклик підрозділу.

Порядок подання рапорту. Подання рапортів здійснюється за такою схемою:

- Рапорт складається підрозділом на місці інциденту, передається засобами зв'язку в тактичний операційний центр (ТОЦ), де проводиться аналіз, обробка та передача інформації.
- Налагоджується зв'язок з оперативним відділом, групою розмінування.
- Ставляться відповідні завдання.
- Налагоджується взаємодія між підрозділом та групою розмінування.
- Усі дії координуються з ТОЦ.

Порядок проведення обшуку людини та транспортного засобу.

Обшук – це систематичні дії, належно сплановані та направлені на проведення обстеження та виявлення потенційної небезпеки у будинках, транспортних засобах, об'єктах, на ділянках місцевості, особах із метою визначення характеру та послідовності нелегальних дій НЗФ у зоні проведення операції з підтримання миру.

Пошукові операції дають можливість особовому складу перехопити ініціативу і вирішувати коли, де і яким чином діяти. Пошукові операції відіграють важливу роль у загальних діях військового підрозділу. Систематична організація та проведення цих операцій пошуковими

групами створює постійний тиск (пресинг) на НЗФ, а також відповідні передумови для конфіскації зброї, боєприпасів, СВП.

Що таке обшук. Метою обшуку є виявлення та вилучення зброї, боєприпасів, саморобних вибухових пристроїв, наркотиків, грошей. Обшук поділяється на швидкий (поверхневий) та детальний.

Швидкий обшук проводиться у такій послідовності: зовнішній огляд, перевірка документів, опитування. Якщо виникли підозри, проводиться детальний обшук.

Процедуру швидкого (поверхневого) обшуку людини бажано проводити при загальній присутності. Необхідно запропонувати об'єкту обшуку звільнити всі свої кишені та пред'явити всі предмети і документи, які є в наявності. Обшук має проводитися системно, від голови до ніг, двома особами. При цьому одна особа обшукує, інша забезпечує безпеку зі зброєю. У випадку, коли може бути застосована зброя, той що обшукує не повинен знаходитися на лінії вогню спостерігача. В ідеалі, той, кого обшукують, повинен стояти з широко розведеними ногами та піднятими вгору та розведеними руками. Той, хто проводить обшук, ніколи не повинен хлопати по об'єкту, доцільно використовувати поглажувально - здавлюючі рухи і таким чином виявляти сторонні предмети на тілі людини. На схематичному зображенні (див. сх.14,15) показано зони та порядок проведення обшуку людини:

1-ша зона обшуку – голова (головний убір, волосся);

2-га зона обшуку – плечовий пояс, руки (верхня частина тулуба, одягу, сорочки, пальта);

3-тя зона обшуку – середня частина тулуба (середня частина куртки, сорочки, пальта, пояс, поясний ремінь);

4-та зона обшуку – ноги (штани, черевики).

Детальний обшук проводиться за аналогічною процедурою, що й швидкий (поверхневий) огляд. Він проводиться, якщо є необхідність. Додатково пропонується зняти одяг, при цьому об'єкт обшуку має зробити це добровільно і цей факт потрібно зареєструвати або, якщо є повноваження, вимагати пред'явлення визначених предметів або одягу в присутності або поза увагою громадськості. Протягом проведення обшуку необхідно звертати увагу на шви одягу, пояс на штанах, ремінь, комір, лацкани, підкладку, манжети.

Схема 14. Зони обшуку людини та небезпечні предмети

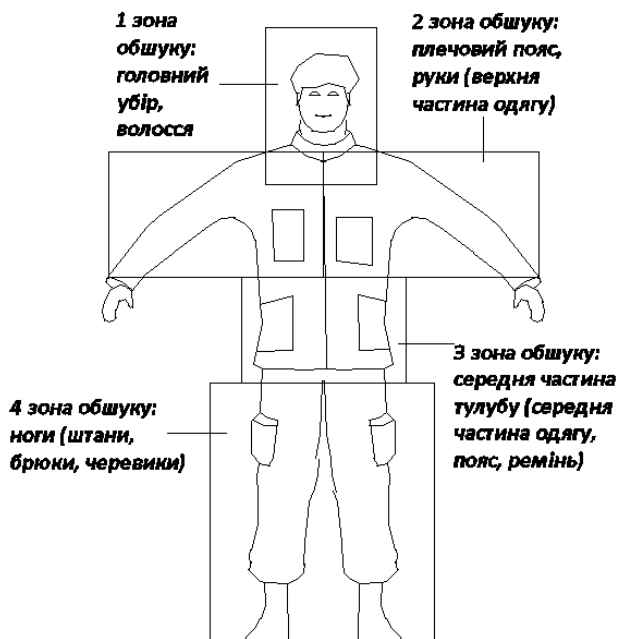

Схема 15. Зони обшуку людини

Особливості проведення обшуку жінок, дітей та осіб похилого віку.

Відповідно до норм проведення операцій із підтримання миру, особа, що проводить обшук, має бути однієї статі з особою, яка обшукується. Обшук дітей до 14 років має проводитися жінками. В основному знімається верхній одяг (пальто, куртка, піджак, рукавички тощо), це робиться у присутності свідків у випадку згоди об'єкта, у протилежному випадку – в приміщенні (або поза увагою сторонніх осіб). Якщо в складі патруля відсутні жінки-військовослужбовці, і виникає необхідність проведення обшуку жінок або дітей, доцільно проводити дистанційний вид обшуку.

Фото 48. Дистанційний вид обшуку людини

Після проведення обшуку складаються звіти та доповіді відповідно до встановлених зразків, у яких вказуються відомості про особу, підстава та мета обшуку, дата та місце обшуку, предмети, які були виявлені та вилучені, відомості про військовослужбовців, які проводили обшук.

Фото 49. Дистанційний вид обшуку людини

Обшук транспортного засобу.

Незаконні озброєні формування часто використовують транспортні засоби для перевезення зброї, боєприпасів, компонентів СВП та для забезпечення своєї діяльності. Тому організація та проведення обшуку транспортних засобів на тимчасових та стаціонарних КПП запобігає незаконним діям та зменшує можливості НЗФ. Потік цивільного автотранспорту в місцях проведення обшуку створює певні труднощі, тому вкрай важливим є детальний аналіз даних розвідки під час підготовки до проведення пошукової операції.

Обшук транспортного засобу поділяється на **початковий огляд, первинний обшук та детальний обшук.**

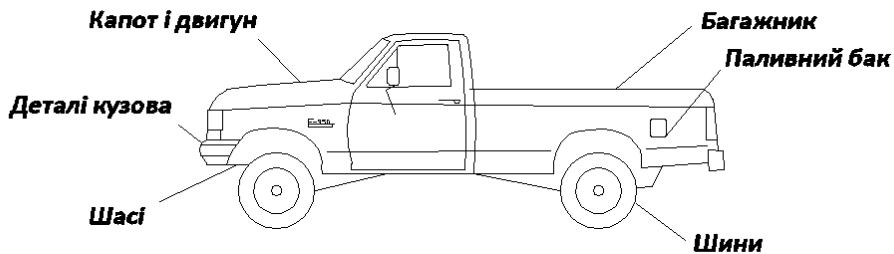

Схема 16. Обшук транспортного засобу

Потенційні показники небезпеки при обшуку транспортного засобу:

- Незвичні стики та шви
- Чистий двигун на брудному авто
- Важкі капот, дверцята і т.п.
- Важкий звук від шин
- Незвичний запах
- Незвичні порожні місця за спинкою сидіння
- Запасне колесо без слідів пилу
- Незвичний звук з порожнин

- Запах клею
- Незвичні гулі на сидіннях
- Незвичний звук з баку

Початковий огляд. Здійснюється протягом 2-3 хвилин. Проводиться перевірка документів водія і пасажирів, проводиться опитування для отримання інформації про те, куди і звідки прямують, з якою метою, чи повертатимуться назад тощо), при цьому водій і пасажир знаходяться в транспортному засобі.

Первинний обшук. Проводиться протягом 10 хвилин. Здійснюється перевірка п'яти основних частин транспортного засобу (силова установка, салон, днище, багажник, зовнішня частина). Залучаються 2-6 осіб та застосовується спеціальне обладнання (дзеркала, спеціально навчений собака).

Елементи, які необхідно оглянути під час проведення первинного обшуку:

Салон. Оглянути перекриття верхньої частини автомобіля, доступ досягається шляхом видалення елементів перекриття або сонячного люку та його обладнання, протисонячних козирків, передніх та задніх дверних декоративних стійок, дверних панелей. Опустити вікна, панелі з обережністю. Оглянути задні панелі. Оглянути задні сидіння. Подушки сидіння можуть кріпитися за допомогою болтів або з використанням пружин. Оглянути задні підголівники та підлокітники, передні сидіння, місце під сидінням, перевірити простір під набивкою. Оглянути місце під панеллю приладів. Перевірити, чи від'єднаний акумулятор. Перевірити рукава обігрівачів. Перевірити простір за гучномовцями. Перевірити відсік для рукавичок, ззаду і зверху, попільничку, центральну консоль, панелі в ніші для ніг.

Зовнішня поверхня автомобіля. Перевірити фари, бокові та задні вогні. Оглянути бампер, колісні ковпаки, колісні ніші, перевірити будь-які нові знаки, передні та задні панелі та аксесуари присутні на машині.

Багажник. Вантаж багажника водій повинен описати. Слід перевірити місця, запечатані мастикою, перевірити запасний бак, запасне колесо та його нішу, місце в підкрильниках, ймовірну наявність подвійної підлоги, наявність пустоти у задній дверці.

Силове відділення. Перевірити місце під акумулятором, ємність для склоочищувача, вентиляційні отвори та шланги обігріву, вентиляційний та обігрівальний двигуни, повітряний фільтр, капот, звуковий та теплоізоляційний матеріал під капотом.

Днище. Перевірити бак, шасі, дренажні відсіки та відтвори, звертати увагу на нові мастичні замазки, вихлопну трубу, піддон картера.

Додаткові принципи, які необхідно знати під час проведення обшуку транспортного засобу.

Обшук повинен бути швидким, точним, та ефективним. Особа чи особи, що проводять обшук повинні досконало знати порядок проведення обшуку, та що вони намагаються виявити. Необхідно бути максимально обережним, щоб без необхідності не пошкодити транспортний засіб.

Порядок дій та процедури затримання порушників та вилучення заборонених предметів, які не несуть безпосередньої загрози особовому складу сил із підтримання миру та безпеки.

Порушників роззброюють (вилучаються зброя, боєприпаси і вибухові речовини). Також вилучаються документи, карти, тощо. негайно здійснюється доповідь про інцидент вищому командуванню. Порушників

доставляють до місця допиту. Військова поліція або оперативний офіцер проводять допит і розслідування. Якщо під час обшуків було знайдено міни, СВП та інші вибухонебезпечні предмети – діяти відповідно до процедури **4(5)С**.

Фото 50. Порядок дій та процедури затримання порушників

Фото 51. Порядок дій та процедури затримання порушників

РОЗДІЛ 4.

У цьому розділі ви будете ознайомлені з тактичними прийомами особового складу патруля під час засідок повстанських груп (НЗФ) із застосуванням СВП та стрілецької зброї.

Фото 52. Наслідки засідок із застосуванням СВП

4.1. Тактика протидії засідкам незаконних озброєних формувань із застосуванням саморобних вибухових пристроїв.

Саморобні вибухові пристрої залишаються найбільш небезпечною зброєю НЗФ, яка застосовується під час засідок. Небезпека полягає у відсутності чітко визначеної тактики, тактичних прийомів, які були б ефективними в всіх операціях, оскільки противником не застосовуються сталі (шаблонні) дії. Аналіз показує, що тактика дій незаконних озброєних формувань постійно змінюється, тому тактика, яка є ефективною в одному регіоні, може бути неефективною в іншому, або тактика, яка є ефективною сьогодні, може бути неефективною завтра. У цьому полягає особливість виконання завдань в асиметричному середовищі, що у свою чергу створює певні складнощі підготовки військових підрозділів. Проведення операцій на техніці в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП є предметом майже постійного протистояння (контакту) з НЗФ³. Виконуючи завдання в базових таборах, на передових блокпостах, у патрулях в населених пунктах чи поза їх межами, підрозділи повинні перебувати в постійній готовності до протидії НЗФ, та діяти відповідно до стандартних операційних процедур та правил застосування сили (зброї). Військовий підрозділ повинен бути готовим та вміти до реагування на засідки із застосуванням СВП та стрілецької зброї. Тактика дій військового підрозділу в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП описує порядок виконання маневру та застосування зброї у тих чи інших ситуаціях. Зазначені умови вимагають від командира підрозділу (начальника патруля) швидкого прийняття рішень та віддання чітких наказів підпорядкованому особовому складу. Тактика протидії засідкам із застосуванням СВП є колективними діями, які виконуються у максимально стислий термін часу та унеможливають застосування попередньо запланованого порядку дій.

³HANDBOOK *Small-Unit Operations in Afghanistan* № 09-37 Jun 09.

На основі сучасного досвіду,набутого при проведенні операцій з підтримання миру (Афганістан, Ірак), розроблено рекомендації, які можна використати у випадку небезпеки застосування СВП незаконними збройними формуваннями.

Розглянемо декілька варіантів дій підрозділу, які можуть бути ефективними для протидії засідкам НЗФ. При цьому необхідно пам'ятати, що тактика протидії СВП не є сталою і, відповідно, не існує єдиного правильного рішення. Одним з найважливіших факторів є правильна оцінка командиром підрозділу (начальником патруля) ситуації і відповідна реакція. Успішне виконання завдань військовим підрозділом завжди залежить від швидких та правильних дій командира та особового складу у ситуаціях начальник . Начальник та особовий склад патруля мають володіти теоретичним знанням та практичними навичками тактики протидії НЗФ і бути здатними передбачити послідовність дій противника. Тактика дій військового підрозділу у середовищі з підвищеною небезпекою застосування СВП є обмеженою до певної ситуації і вимагає негайної реакції на загрозу, тому особовий склад повинен діяти швидко і злагоджено. Такого результату можливо досягнути тільки за допомогою постійної практики.

Підготовка підрозділу до виконання завдань в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП включає:

- визначення основних практичних навичок, якими командир підрозділу та його особовий склад повинні володіти та здатні швидко виконувати (метод **5/25**, обшук за методом **VP**, метод **4(5)С**) ;
- вміння послідовного (плавного) переходу від виконання одних дій до інших (протидія засідці із застосуванням СВП та забезпечення охорони із застосуванням принципу **4(5)С**);

- проведення стандартних скоординованих дій, які поєднують особисті дії члена патруля з колективними діями військового підрозділу;
- правильне і повне розуміння особовим складом тактичних прийомів і вміння їх застосовувати.

У цьому розділі ми розглянемо загальні тактичні прийоми, які особовий склад військового підрозділу зможе використати у випадку загрози застосування СВП.

Розглянемо основні дії (заходи), які повинен виконати особовий склад військового підрозділу у разі виникнення небезпеки застосування СВП⁴:

1. Підрозділ повинен відреагувати на небезпеку або на виявлений СВП до приведення його в дію, застосовуючи принцип **4(5)С**.
2. Після виникнення небезпеки особовий склад та техніка переміщується на безпечну відстань та забезпечує 360° охорону. У процесі виконання цих заходів особовий склад підтверджує наявність СВП, використовуючи наявні оптичні засоби, або виявляє будь-які ознаки (компоненти СВП, дріт, антена, детонуючий шнур тощо). Після цього проводиться огляд з безпечної відстані і спостереження за прилеглою територією з метою виявлення підозрілих дій.
3. Особовий склад забезпечує переміщення цивільного населення, транспортних засобів за межі зони ураження СВП. Підрозділ займає позиції таким чином, щоб здійснювати повний контроль прилеглої території. Попередньо позиції перевіряються на можливу наявність вторинного СВП за методом **5/25**.
4. Начальник патруля доповідає відповідно до стандартних операційних процедур.

⁴Small-Unit Operations in Afghanistan № 09-37 Jun 09

5. Особовий склад створює кордон з метою унеможливлення будь-якого переміщення в межах зони ураження. Всередину периметру може заходити тільки уповноважений персонал.

6. Особовий склад постійно проводить спостереження з метою виявлення підозрілих дій:

- виявляє підозрілих осіб, що ведуть спостереження, можливі місця засідки, місцезнаходження підричника;
- постійно спостерігає за виявленим СВП з метою визначення будь-яких змін на місці його закладення.

Дії особового складу військового підрозділу після виявлення СВП проводяться за методом **4(5) С**. Коротко нагадаємо основні кроки, які необхідно виконати при виявленні прихованого СВП:.

1. Підтвердження наявності СВП.

Підтверджується наявність підозрілого предмету, предмет ідентифікується як СВП. Дії проводяться з максимальної безпечної відстані відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Техніка та особовий склад повинні бути переміщеними на відстань > 300м, у залежності від рельєфу місцевості. Проведіть обшук за методом **5/25** на вашій позиції з метою уникнення небезпеки наявності вторинного СВП. Наявність СВП має підтвердитися достовірною інформацією. Необхідно врахувати, що СВП може бути приведений в дію в будь-який момент.

Використовуйте всі можливі укриття в ході підтвердження наявності СВП. Не наражайте на небезпеку більше особового складу ніж цього потребує тактична необхідність. Використовуйте переваги рельєфу місцевості, за необхідності переміщуйтеся на більш вигідні позиції. Використовуйте оптичні прилади для дотримання принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки

застосування СВП. Ніколи не залучайте цивільне населення до процесу знешкодження СВП. Основне завдання військовослужбовця - виявити небезпеку та доповісти. У жодному разі не наближатися і не намагатися знешкодити СВП самостійно. До прибуття групи розмінування необхідно зібрати якомога більше інформації та свідків, що полегшить роботу зі знешкодження СВП.

2. Створення безпечного периметру.

Перемістіть весь особовий склад та місцеве населення на безпечну відстань за межі периметру >300 м. Безпечна відстань визначається у залежності від рельєфу місцевості. Зачистка місцевості має бути системною. Розпочинайте переміщення від найближчої відстані до потенційної небезпеки. Необхідно провести опитування свідків та, при потребі, затримати їх. Особовий склад повинен перебувати за межами зони ураження СВП. Враховуйте небезпеку отримання поранень від розбитого скла техніки під час детонації. Якщо ви змінюєте позиції, враховуйте можливу присутність вторинного СВП, проведіть обшук за методом **5/25**. Завжди припускайте можливість того, що виявлений СВП може бути умисно погано замаскованим та виявитися муляжем (макетом) у той час, як основний може знаходитись на «безпечній» відстані вашого перебування. Терористичні угруповання вивчають тактику дій миротворчих підрозділів та використовують її для більшої ефективності своїх атак. Особовий склад повинен бути проінформованим про виявлену небезпеку.

3. Створення кордону.

Метою створення кордону є запобігання/унеможливлення будь-яких переміщень особового складу патруля та сторонніх осіб всередині периметру. Створити кордон по периметру 300м шляхом

встановлення тимчасових КПП. Перед встановленням тимчасового КПП провести обшук за методом **5/25**. Використовуйте переваги рельєфу місцевості. Організуйте охорону та оборону 360°, відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП. Зверніть увагу на можливі місця спостереження або місця атаки з боку НЗФ. Найбільш імовірним є те, що за вами спостерігають. Вибірково обшукуйте людей, які покидають периметр кордону. Встановіть бар'єри (перешкоди) на під'їздах до ваших позицій, це унеможливить атаку з допомогою замінованих автомобілів.

Контроль до знешкодження СВП. Начальник патруля контролює виконання операції з тимчасового КПП. Контроль повинен бути забезпеченим до знешкодження саморобного вибухового пристрою групою розмінування. Тільки визначений особовий склад має право на переміщення всередині периметру, рух цивільних транспортних засобів має бути пере направлений в іншому напрямку. Будьте готовими до атаки з боку НЗФ із застосуванням РПГ та стрілецької зброї.

Під час проведення військовим підрозділом дій на техніці в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП, використовуйте тактичні прийоми для протидії засідкам НЗФ із застосуванням СВП та стрілецької зброї:

- негайне знищуйте загрозу відповідно до стандартних оперативних процедур та правил застосування сили/зброї;
- швидко займіть вогневі позиції;
- маневруйте;
- шукайте вторинні СВП, застосовуючи відповідні тактичні прийоми;
- надайте невідкладну медичну допомогу/здійсніть евакуацію поранених;
- відновіть техніку.

Якщо противник атакує:

- встановіть охорону;
- займіть ключові позиції;
- здійснюйте патрулювання можливих напрямків атаки;
- встановіть кордони;
- викличте підрозділ швидкого реагування;
- будьте в готовності здійснити медичну евакуацію.

4.2. Тактика дій підрозділу під час засідок незаконних збройних формувань із застосуванням саморобних вибухових пристроїв без пошкодження техніки.

Після спрацювання СВП (детонації), командир підрозділу (начальник патруля) визначає ступінь загрози (ведення вогню зі стрілецької зброї у напрямку патруля, переміщення підозрілих осіб, виявлення місцезнаходження підричника, загроза приведення в дію вторинного СВП). Приведення в дію СВП може бути тільки частиною засідки й НЗФ можуть продовжити зіткнення, застосовуючи стрілецьку зброю, РПГ, міномети. Також необхідно врахувати можливу присутність снайпера. Командир підрозділу (начальник патруля) повинен швидко оцінити ситуацію і бути готовим реагувати будь-яку небезпеку, яка може виникнути після приведення в дію СВП, або припинити контакт з противником (негайно залишити зону ураження). Рішення командира підрозділу (начальника патруля) про негайне залишення зони ураження є правильним у випадку, коли співвідношення сил, засобів та обстановки є на користь противника.

Основні кроки, які необхідно виконати після приведення в дію СВП без пошкодження техніки.

Швидка контратака:

- негайно повідомити про атаку із застосуванням СВП інших членів патруля за формою: відстань до загрози, напрямок загрози, опис характеру загрози;
- визначення місцезнаходження особи, яка привела у дію СВП, особи, що проводить відео зйомку чи спостерігає за цими діями;
- негайно зосередитися на місці, звідки була проведена атака, та бути у готовності подавляти вогонь противника, продовжуючи рух.

Негайне залишення зони ураження:

- перемістіться у пункт збору на відстань не менше 300м від місця приведення в дію СВП. Це залежить від ситуації, завдання, дій противника, погодних умов та характеристик рельєфу місцевості, складу патруля та можливості підтримки іншими підрозділами, наявності часу, присутності та вплив на виконання завдання місцевим населенням та ін.;
 - уточніть наявну кількість боєприпасів та наявність поранених.
1. Виконайте маневр, із дотриманням принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП, проведіть затримання осіб, які привели в дію СВП, та інших підозрілих осіб.
 2. Забезпечте безпеку пункту збору як цього вимагає ситуація.
 3. Встановіть 360° кругову оборону.
 4. Перевірте місцевість на наявність вторинних СВП за методом **5/25**,
 5. Виконайте заходи щодо медичної евакуації поранених:

- 1) процедуру виклику медичної евакуації необхідно проводити негайно після отримання інформації про поранення особового складу;
 - 2) визначте точне місцезнаходження патруля;
 - 3) якщо можливо, організуйте місце медичної евакуації на безпечній відстані від зони ураження.
6. Здійсніть доповідь по команді про випадок, використовуючи встановлений зразок рапорту.
7. Якщо дозволяє ситуація, проведіть опитування місцевого населення.
8. У залежності від подальших розпоряджень з застосування тактики **5С** організовується безпека прилеглої території до прибуття інженерного підрозділу, або продовжуйте рух відповідно до маршруту руху патруля.

4.3. Тактика дій підрозділу під час засідок незаконних збройних формувань із застосуванням саморобних вибухових пристроїв з пошкодженням техніки.

1. Швидка контратака:
 - 1) доповідь про засідку із застосуванням СВП іншим членам патруля за формою: відстань до загрози, напрямок загрози, описання характер загрози;
 - 2) контролюйте дії противника такі як організація атаки, активність підривника або снайпера, ведення відео або фотозйомки.
2. Дії особового складу (екіпажу) пошкодженої техніки:
 - 1) негайно займіть укриття, ведіть спостереження за можливими діями противника.

3. Машини які уникли пошкоджень:

1) негайно покиньте зону ураження не менш ніж на 300 м від місця спрацювання СВП (у залежності від характеру рельєфу місцевості, щільності та характеру ведення вогню та інших обставин).

4. Виконайте маневр відповідно до принципів захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування саморобних вибухових пристроїв.

1) Машини, які уникли пошкоджень розосереджуються для ефективного ведення вогню та прикриття техніки, яка зазнала пошкоджень;

2) якщо є ризик для особового складу з пошкодженої техніки - виконайте маневр, подавіть вогонь противника та затримайте осіб, які привели в дію СВП, та інших підозрілих осіб.

5. Начальник патруля оцінює можливі втрати особового складу та ступінь пошкодження техніки.

6. Забезпечте безпеку місць знаходження техніки як цього вимагає ситуація.

7. Встановіть 360° кругову оборону.

8. Перевірте місцевість на наявність вторинних СВП за методом **5/25**;

9. Визначений особовий склад проводить обшук прилеглої території біля пошкодженої техніки, за методом **5/25**, оцінює ступінь пошкоджень та, за необхідності, надає першу медичну допомогу пораненим.

10. Після проведення обшуку прилеглої території біля пошкодженої техніки на предмет можливої наявності вторинних СВП відбуксируйте пошкоджену техніку із зони ураження.

11. Виконайте заходи медичної евакуації поранених:

- 1) після отримання інформації про поранення особового складу негайно викликайте медичну евакуацію;
 - 2) визначте точне місцезнаходження патруля;
 - 3) якщо це можливо, організуйте місце медичної евакуації на безпечній відстані від зони ураження.
12. Доповісти про випадок по команді, використовуючи встановлений зразок рапорту.
13. Якщо дозволяє ситуація, проведіть опитування місцевого населення.
14. У залежності від подальших розпоряджень організуйте безпеку прилеглої території за методом **5С** до прибуття інженерного підрозділу, або продовжуйте рух відповідно до маршруту руху патруля.
15. У випадку прийняття рішення про зупинку та організацію охорони прилеглої місцевості, з метою проведення додаткових заходів спеціальними підрозділами та персоналом (знешкодження СВП, слідчі заходи), проводяться наступні дії:
- 1) начальник патруля визначає найбільш безпечне місце для зайняття позицій та спішування особового складу, враховуючи принципи захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП;
 - 2) начальник патруля за допомогою засобів зв'язку віддає наказ про спішування;
 - 3) старші машин (командири відділень) перебувають на постійному зв'язку та віддають відповідні накази підлеглому особовому складу;
 - 4) водії переміщують техніку у визначені місця для спішування та займають позицію з найкращим укриттям, використовуючи рельєф місцевості;

5) водії зупиняють машини, старші машин віддають наказ про спішування, кулеметники забезпечують оборону 360°;

6) особовий склад виконує обшук місцевості за методом **5/25** відповідно до стандартних оперативних процедур, з метою уникнення загрози застосування вторинного СВП;

7) особовий склад займає позиції для укриття, використовуючи рельєф місцевості,

8) командир відділення проводить доповідь про виконані заходи.

16. Особовий склад перебуває на визначених позиціях та забезпечує 360° охорону відповідно до тактики **5С** до розпорядження про продовження руху відповідно до маршруту руху патруля.

4.4. Тактика дій підрозділу під час засідок незаконних збройних формувань із застосуванням саморобних вибухових пристроїв та стрілецької зброї (комплексна атака).

1. Швидка контратака;

1) повідомлення про засідку із застосуванням СВП інших членів патруля за формою: відстань до загрози, напрямок загрози, описання характеру загрози;

2) контролюйте дії противника, а саме: організація атаки, активність підривника або снайпера, ведення вогню зі стрілецької зброї.

3) застосовуючи швидкість та маневр, вийдіть із зони ураження та займіть ключові вогневі позиції, подавіть вогонь противника.

2. Дії особового складу пошкодженої техніки;
 - 1) негайно займіть природні укриття, ведіть спостереження за діями противника;
 - 2) за необхідності надайте першу медичну допомогу військовослужбовцям, що зазнали поранень;
 - 3) подавіть вогонь противника.
3. Машини, що уникли пошкоджень:
 - 1) застосовуючи швидкість та маневр негайно покиньте зону ураження не менш ніж на 300 м від місця спрацювання СВП (в залежності від характеру рельєфу місцевості, щільності та характеру ведення вогню та інших обставин);
 - 2) займіть позиції для максимально ефективного придушення вогню противника.
4. Виконайте маневр та знищить опір противника.
5. Якщо патруль не може досягнути вогневої переваги, начальник патруля повинен прийняти рішення щодо припинення контакту та очікування підтримки. У цьому випадку машини, що уникли пошкоджень, розосереджуються для ефективного ведення вогню та прикриття техніки, яка зазнала пошкоджень.
6. Якщо патруль спроможний досягнути вогневої переваги, виконайте маневр, подавіть вогонь противника та проведіть затримання осіб, які привели в дію СВП, та інших підозрілих осіб.
7. Начальник патруля оцінює можливі втрати серед особового складу та ступінь пошкодження техніки.
8. Особовий склад забезпечує безпеку місць знаходження техніки як цього вимагає ситуація; встановлюється 360° кругова оборона.

9. Перевірте місцевість на наявність вторинних СВП за методом **5/25**;
10. Визначений особовий склад проводить обшук прилеглої території біля пошкодженої техніки за методом **25/5**, оцінює ступінь пошкоджень та надає першу медичну допомогу пораненим.
11. Після проведення обшуку прилеглої території біля пошкодженої техніки на предмет можливої наявності вторинних СВП проводиться відбуксирування пошкодженої техніки із зони ураження.
12. Виконайте заходи медичної евакуації поранених:
- 1) після отримання інформації про поранення особового складу негайно викликайте медичну евакуацію;
 - 2) визначте точне місцезнаходження патруля;
 - 3) за можливості організуйте місце медичної евакуації на безпечній відстані від зони ураження.
13. Доповісти про випадок по команді, використовуючи встановлений зразок рапорту.
14. Якщо дозволяє ситуація, проведіть опитування місцевого населення.
15. У залежності від подальших розпоряджень організовується безпека прилеглої території за методом **5С** до прибуття інженерного підрозділу, або продовжується рух відповідно до маршруту руху патруля.
17. У випадку прийняття рішення про зупинку та організацію охорони прилеглої місцевості, з метою проведення додаткових заходів спеціальними підрозділами та особовим складом (знешкодження СВП, слідчі заходи), проводяться наступні дії:
- 1) начальник патруля визначає найбільш безпечне місце для зайняття позицій та спішування особового

складу, враховуючи принципи захисту військ в умовах підвищеної небезпеки застосування СВП;

2) начальник патруля за допомогою засобів зв'язку віддає наказ про спішування;

3) старші машин (командири відділень) перебувають на постійному зв'язку та віддають відповідні накази підпорядкованому особовому складу;

4) водії переміщують техніку у визначені місця для спішування та займають позиції з найкращим укриттям, використовуючи рельєф місцевості;

5) водії зупиняють машини, старші машин віддають наказ про спішування, кулеметники забезпечують оборону 360°;

6) Особовий склад проводить обшук місцевості за методом **5/25** з метою уникнення загрози застосування вторинного СВП;

7) особовий склад займає позиції для укриття, використовуючи рельєф місцевості, щоб забезпечити свою безпеку;

8) командир відділення проводить доповідь про виконані заходи.

18. Особовий склад перебуває на визначених позиціях та забезпечує 360° охорону за методом **5С**, до розпорядження про продовження руху за маршрутом.

Основні фактори ефективної протидії незаконним збройним формуванням:

- швидка оцінка ситуації командиром підрозділу (начальником патруля);
- злагоджені дії особового складу військового підрозділу (патруля);
- наявність в особового складу практичних навичок щодо протидії засідкам із застосуванням СВП;

- негайне та максимальне застосування вогневих засобів військового підрозділу (патруля) з метою придушення вогню противника;
- швидкість та маневр військової техніки (вихід із зони ураження, зайняття позицій, знешкодження противника).

**Інформаційний та методичний матеріал, який
використовувався при складанні цього посібника**

1.	Директива Bi-SC 75-7, Education and Individual Training May 2009.
2.	CIED GTA 90-10-046 May 2009
3.	HANDBOOK Convoy Operations in Afghanistan № 10-62 Sep 2010.
4.	CIED Bulletin V № 10-43 Apr 10
5.	IED – D Bulletin II № 09-45 Aug 09
6.	Counter IED Operations № 05-28 Dec 2005.
7.	Convoy Leader Training TTPs № 04-27 Feb 2005 Volume II.
8.	Cordon and Search TTPs № 04-16 Jul 2004.
9.	Patrolling Intelligence and Information Operations TTPs № 05-27 Dec 2005
10.	Small Units Operations in Afghanistan TTPs № 09-37 June 2009.
11.	COIN Patrolling TTPs № 08-11 April 2008.
12.	Commanders Guide to EOD Operations № 10-65 Sep 2010.
13.	Soldiers handbook № 07-15 Jan. 2007.
14.	Peacekeeping Operations Situational Training Guidance Version 2 2009.
15.	PSO NORDCAPS Tactical Manual Volume 1 2007.
16.	Afghan Culture № 10-64 Sep 2010
17.	IED – D Bulletin I № 09-17 Feb 09
18.	CIED Bulletin III № 10-14 Dec 09
19.	Escalation of Force: Afghanistan № 10-11 Dec 09
20.	CIED Bulletin VI № 10-50 Jul 10

КЕРІВНИЦТВО З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ САМОРОБНИМ ВИБУХОВИМ ПРИБОРАМ

Рекомендації із виживання під час військової загрози. Методичний посібник командира взводу (відділення). Для службового користування.

Українською мовою. Формат А5. Умовних друкованих арк. 5.
Тираж 200 екземплярів.

Видавництво

Київ, 2014р.

